

# Mål och inriktningsdokument för Göteborgs Stads budget 2018



## Innehåll

Förord .....	5
Ledning och styrning .....	6
Jämlikhet .....	8
Mänskliga rättigheter .....	10
Jämställdhet .....	12
Demokrati .....	14
Fritid, idrott och förening .....	16
Funktionsnedsättning .....	19
Individ- och familjeomsorg .....	22
Förskola och skola .....	24
Äldre .....	28
Miljö och klimat .....	31
Stadsutveckling och bostäder .....	35
Trafik .....	39
Arbetsmarknad och vuxenutbildning .....	42
Näringsliv .....	46
Turism och evenemang .....	50
Kultur .....	52
Personal .....	55
Inköp och upphandling .....	59
Ekonomi .....	62

## Förord

Vi vill skapa ett jämlikt och hållbart Göteborg. Därför styr vi Göteborgs Stad utifrån tre hållbarhetsdimensioner: Social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet som är ömsesidigt beroende av varandra.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet står upp för alla människors lika värde och rättigheter. Vi vill ha ett öppet samhälle där alla är inkluderade oavsett kön, könsidentitet, könsuttryck, etnicitet, sexualitet, religionsuppfattning, funktionsnedsättning, hudfärg eller något annat.

Göteborgs Stad arbetar för att säkerställa ett bra mottagande och välkomnande av människor som flyr krig och konflikter. Vi har ett samhälle där rasism begränsar många människors liv och reducerar oss till vår hudfärg. Människor har ställt sig upp mot rasismen och det är genom detta engagemang vi kan förhindra att antidemokratiska idéer får fotfäste i Göteborg.

Göteborg är en delad stad. Vissa stadsdelar har en befolkning med högt välstånd medan andra har betydligt sämre ekonomiska förutsättningar. Vi vill minska segregationen genom att höja kvaliteten och likvärdigheten i skolan, bygga fler bostäder med stor blandning och samarbeta med näringslivet och andra aktörer för att skapa fler jobb. En starkt välfärd är en förutsättning för ett gott liv och en hållbar stad.

Klimatet är vår tids ödesfråga. Vi måste ta vårt ansvar och ställa om Göteborg till ett kretsloppssamhälle där vi återanvänder och återvinner allt mer. Förnyelsebar energi ska ersätta fossil. Trafiken måste moderniseras och genom Västsvenska paketet närmar vi oss mer hållbara transportlösningar.

Göteborg ska vara öppen för världen. Göteborgs Stad ska vara öppen för människors olikheter och behov. Våra verksamheter ska vara transparenta, serviceinriktade och lättillgängliga för alla. De ska genomgående hålla hög kvalitet. Framtidens utmaningar med att nå en hållbar utveckling kräver också öppenhet för nya lösningar, delaktighet och en god dialog med göteborgarna.

Vi är beredda att ta fortsatt ansvar för Göteborgs utmaningar. För bättre välfärd, miljö och ökad jämlikhet.

**Ann-Sofie Hermansson**

**Ulf Kamne**

**Daniel Bernmar**



## Ledning och styrning

Budgeten är det övergripande och överordnade styrdokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser. Budgetens roll är att inom de ekonomiska ramarna och gällande lagstiftning ange kommunfullmäktiges mål och inriktningar. Målen ska brytas ned och omsättas i praktisk handling av nämnderna och styrelserna. Planer, program, riktlinjer, uppdrag och policydokument som kommunfullmäktige har antagit ska följas och genomföras, men är underordnade budgeten.

Målen har en tidshorisont över hela planperioden om inte annat anges. Måluppfyllelse ska eftersträvas snarast möjligt. Revidering av målen sker genom ett nytt budgetbeslut. Både nämnder och styrelser ska följa budgetens mål.

Budgeten är förändringsinriktad. Den beskriver huvuddragen i vad som ska förändras i verksamheterna. Många verksamheter nämns inte i budgeten. Det innebär inte att de är mindre viktiga. De ska fortsätta bedrivas och utvecklas om inget annat anges. Budgeten ska underlätta dialogen med nämnderna och styrelserna framförallt om hur målen kan uppnås på bästa sätt.

Målen ska följas upp. Flera av målen är långsiktiga och kan endast nås i ett tidsperspektiv på mer än ett år. Inriktningarna anger de strategier och arbetssätt som väsentligt förväntas bidra till måluppfyllelse.

Inriktningarna ska följas upp utifrån målen. Där mål saknas eller inriktningarna inte är direkt knutna till målet på området ska inriktningarna följas upp utifrån de politiska ambitionerna.

Vilken eller vilka nämnder och/eller styrelser som har ansvar för att genomföra ett särskilt uppdrag, samt tidsramen för när det ska vara genomfört, anges specifikt efter varje uppdrag. De ansvariga som har en samordnande roll har befogenhet att kalla berörda nämnder och styrelser till möten.

### Samverkan för att nå kommungemensamma mål

Varje nämnd och styrelse ansvarar för att uppnå sin del av kommunfullmäktiges mål och för att värdera hur dessa ska styra den egna verksamheten. Nämnder och styrelser ska utifrån ett hela-staden-perspektiv samverka i arbetet med att implementera kommunfullmäktiges budget. För de mål där god måluppfyllelse kräver mer strukturerad samverkan utser kommunstyrelsen en nämnd eller styrelse till processägare med befogenhet att kalla relevanta nämnder och styrelser. Processägaren har en ledande, samordnande och uppföljande roll i samverkan för att nå målet.



### Nämnders och styrelserns arbete med budget/affärsplan

Utifrån kommunfullmäktiges budget ska varje nämnd/styrelse utarbeta och besluta om ett inriktningsdokument för den egna budgeten/affärsplanen. Nämnderna och styrelserna ska i första hand bryta ner och anpassa fullmäktiges mål och inriktningar till sina verksamheter för att bidra till god måluppfyllelse ur ett hela-staden-perspektiv. Därefter kan de göra ytterligare prioriteringar och preciseringar utifrån den egna verksamhetens förutsättningar. I inriktningsdokumentet ska det tydligt framgå hur målen ska uppnås. Ansvaret för att utarbeta och besluta om inriktningsdokumentet kan inte delegeras.

Därefter ska nämnderna och styrelserna uppdraga åt förvaltningen/bolaget att utarbeta ett förslag till budget/affärsplan. Förslaget ska baseras på inriktningsdokumentet och ska innehålla konkreta och kvantifierbara mål samt beskriva hur de ska nås. Det ska klargöra hur förvaltningen/bolaget ska samverka och föra dialog med processägare och andra relevanta förvaltningar och bolag i syfte att nå god måluppfyllelse. Förslaget ska i samma syfte klargöra hur en tät dialog mellan nämnd/styrelse och förvaltning/bolag ska etableras och upprätthållas.

När förslaget till budget/affärsplan har färdigställts ska det behandlas och beslutas av nämnden/styrelsen.

### Uppföljning och rapportering

Varje nämnd och styrelse ansvarar för uppföljning och rapportering dels av kommunfullmäktiges mål, inriktningar och uppdrag, dels av den egna verksamhetens uppdrag såsom de beskrivs i reglemente och ägardirektiv. Rapporteringen sker till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige och utifrån risk och väsentlighet. Det innebär att det i första hand är särskilt viktiga observationer – i form av mätdata, resultat, händelser och utvecklingstrender – som ska rapporteras. Rapporteringen ska inkludera analyser, slutsatser och kommentarer som förklarar observationerna samt vad de betyder för den egna verksamheten och Göteborgs Stad som helhet.

Göteborgs Stad har omfattande uppföljningsprocesser. Flertalet verksamheter har dessutom parallella utvärderingar och uppföljningar som utförs för eller av statliga myndigheter. Under mandatperioden ska den administrativa bördan minska. Utvärderingar och uppföljningar ska göras med fokus på hur Göteborgs Stad bäst ser till invånarnas behov. I syfte att minska bördan ska nämnder/styrelser föra en tydligare dialog med förvaltningarna/bolagen om vad som ska och inte ska följas upp. För att minimera dubbelarbete ska synergier sökas mellan olika uppföljningssystem.



# Jämlikhet

## Analys

I Göteborgs Stad bedrivs sedan länge ett omfattande arbete för ökad jämlikhet och social hållbarhet. De sociala och ekonomiska skillnaderna mellan olika grupper i samhället har trots detta ökat påtagligt de senaste decennierna. Detta generella mönster är tydligt såväl i Göteborg som i resten av västvärlden. Det är en problematisk trend. Det är välbelagt i forskningen att mer jämlika samhällen, med mindre ekonomiska och sociala klasskillnader, har en klart mer positiv utveckling i fler avseenden än de samhällen som har stora inbördes skillnader. Det gäller allt från ekonomisk utveckling till livskvalitet. I Göteborgs Stad har vi inlett ett långsiktigt arbete för att skapa en mer jämlik stad. Jämlikt Göteborg utgår från fem centrala fokusområden som är avgörande för att minska klyftorna: ge varje barn en god start i livet, ge varje barn fortsatt goda förutsättningar under skolåren, skapa förutsättningar för arbete, skapa hälsofrämjande och hållbara miljöer samt skapa övergripande och strukturella förutsättningar.

### Mål

- Göteborg ska vara en jämlik stad.

*Skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska. Jämlikhetsarbetet ska utgå ifrån de fem fokusområdena i programmet Jämlikt Göteborg.*

*Processägare: Social resursnämnd.*

## Inriktningar

Göteborgs Stad ska kraftsamla för att minska klyftorna och därigenom öka den ekonomiska och sociala hållbarheten i Göteborg. Arbetet för ett jämlikt Göteborg ska baseras på forskning och beprövad erfarenhet. Arbetet ska genomsyra alla förvaltningar och bolag. Det är viktigt att arbetet inleds tidigt i varje människas liv. Barns uppväxtvillkor styr den kognitiva, sociala och emotionella utvecklingen. Den är i sin tur avgörande för individens livschanser. Därför ska tidiga och förebyggande insatser under de första levnadsåren och i skolåldern, vara prioriterade i jämlikhetsarbetet. Mobiliseringsinsatsen ”Staden där vi läser för våra barn” är en viktig del av detta. En satsning på ökad skolnärvaro ska genomföras som ett led i jämlikhetsarbetet.

En avgörande faktor för att öka jämlikheten är att skapa bättre förutsättningar för arbete för personer i yrkesverksam ålder. Detta gäller särskilt de invånare som fastnat eller riskerar att fastna i arbetslöshet. Åtgärderna för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden ska därför intensifieras. Insatser för att skapa mer hälsosamma och hållbara livsmiljöer ska prioriteras i hela staden. Göteborgs Stad ska också göra en intensifierad satsning i de socioekonomiskt mest utsatta områdena och fortsätta utveckla det gemensamma arbetet mellan Förvaltnings AB Framtiden, Social resursnämnd och stadsdelsnämnderna.

I arbetet med Jämlikt Göteborg ska Göteborgs Stad aktivt samverka och ha ett nära utbyte med andra relevanta aktörer såsom regionen, den ideella sektorn och näringslivet. Arbetet koordineras av en samordningsfunktion och alla nämnder och styrelser ska vara engagerade. Arbetet med samhällsekonomiska beräkningar och analyser ska fortsätta och utvecklas.

## Uppdrag

- En plan för Jämlikt Göteborg ska tas fram.  
**Ansvar:** Social resursnämnd. Ska genomföras 2018.
- Ett förslag till samhällsvetenskapligt forsknings- och innovationscenter för utveckling av välfärden ska tas fram.  
**Ansvar:** Social resursnämnd. Ska genomföras 2018.
- Jämlikt Göteborg ska integreras i arbetet med introduktionsprogram med ledarskapsutveckling.  
**Ansvar:** Kommunstyrelsen. Ska genomföras 2018.
- Alla nämnder och styrelser ska utveckla ett samarbete med civilsamhället enligt modellen från Västra Göteborg. En ansvarig ska utses för samarbetet.  
**Ansvar:** SDN Västra Göteborg i samverkan med kommunstyrelsen. Ska genomföras 2018.
- Jämlikhetsinsatserna i de socioekonomiskt mest utsatta områdena ska stärkas genom lokala initiativ och samverkan.  
**Ansvar:** Social resursnämnd. Ska genomföras 2018.

## Mänskliga rättigheter

### Analys

En jämlik och hållbar stad är bara möjlig om allas mänskliga rättigheter tillgodoses. I Göteborg lever människor med olika bakgrund, erfarenheter och förutsättningar. Detta bidrar till en levande och rik stad, men medför också utmaningar.

Trots att rättighetsperspektivet blivit tydligare på flera områden kvarstår behovet av ett systematiskt rättighetsarbete där de mänskliga rättigheterna integreras i de ordinarie verksamheterna. I Göteborgs Stad saknas fortfarande tillräcklig kompetens inom normkritik och intersektionalitet för att synliggöra allas rättigheter.

Göteborgs Stad har ett ansvar att värna om alla invånare och det gäller särskilt utsatta människor. Dessutom ska Göteborgs Stad värna om de nationella minoriteternas rättigheter, arbetet med att trygga dessa rättigheter har kommit olika långt inom staden.

En föränderlig värld gör att fler människor söker sig till Göteborg. Även utsatta EU-medborgare kommer hit. Många av dem är romer som i sina hemländer utsätts för diskriminering. Även papperslösa lever i en mycket svår situation, där barnens situation är särskilt akut. Då det enligt Barnkonventionen är varje barns rätt att gå i skolan erbjuds samtliga barn i staden skolgång, inklusive barn till utsatta EU-medborgare.

### Mål

- De mänskliga rättigheterna ska genomsyra alla Göteborgs Stads verksamheter.

*Arbetet ska fokusera såväl på Göteborgs Stad som arbetsplats som på mötet med invånarna. Göteborgs Stad ska sträva efter att alla som vistas i Göteborg ska få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda.*

*Processägare: Kommunstyrelsen.*

### Inriktningar

Mänskliga rättigheter är en hörnsten i samhället och Göteborgs Stads arbete. Det kräver samordning och centralt strategiskt stöd och ska integreras på alla nivåer. Det är i Göteborgs Stads verksamheter som många av rättigheterna ska förverkligas. Kompetensen i dessa frågor ska höjas hos Göteborgs Stads anställda.

I en tid av ökad polarisering mellan människor då diskriminering, rasism och hatbrott breder ut sig måste Göteborgs Stad stärka arbetet med de mänskliga rättigheterna.



Göteborgs Stad ska främja likabehandling och arbeta systematiskt utifrån samtliga diskrimineringsgrunder. Formandet av det jämlika Göteborg bygger på att alla är delaktiga, oavsett bakgrund eller stadsdel. Detta förutsätter att Göteborgs Stad informerar alla som bor här och kommer hit om deras rättigheter, men även att ett inkluderande språkbruk används i förvaltningar och bolag i kontakten med Göteborgs invånare och medarbetare. Situationen för HBTQ-personer och särskilt för unga transpersoner ska förbättras.

Genom att Göteborgs Stad är aktiv part i Europride och West Pride ska stadens anställda höja sin kompetens i HBTQ-frågor.

Göteborgs Stad ska intensifiera arbetet med att säkerställa att de nationella minoriteternas rättigheter tillgodoses. Göteborgs Stad ska aktivt informera och öka kunskapen om de nationella minoriteterna och deras rättigheter. Minoriteternas rättigheter måste ytterligare uppmärksammas på stadsdelsnivå för att få en naturlig plats inom Göteborgs Stads alla verksamheter. Minoriteternas förutsättningar för språkutveckling på sitt minoritetsspråk ska förbättras inom förskola och grundskola.

### Uppdrag

- Likabehandlingsplaner ska tas fram utifrån samtliga diskrimineringsgrunder. Arbetet ska gälla ur både invånar- och medarbetarperspektiv.  
**Ansvar:** Alla nämnder och styrelser. Ska genomföras 2018.
- Utbildningsinsatser ska genomföras för att höja den normkritiska kompetensen i Göteborgs Stads verksamheter.  
**Ansvar:** Kommunstyrelsen. Ska genomföras 2018.
- Göteborgs Stads handlingsplan för nationella minoriteter ska utvärderas.  
**Ansvar:** Kommunstyrelsen. Ska genomföras 2018.
- En plan ska tas fram för att ytterligare stärka insatserna mot rasism inom mänskliga rättigheter-arbetet.  
**Ansvar:** Kommunstyrelsen. Ska genomföras 2018.
- Göteborgs Stad ska skapa ett familjecenter genom idébu-ret offentligt partnerskap för utsatta EU-medborgare och papperslösa personer med särskilt fokus på barn, unga och familjer.  
**Ansvar:** Social resursnämnd. Ska genomföras 2018.



## Jämställdhet

### Analys

Göteborgs Stad har under lång tid arbetat målmedvetet för att jämställdhetsperspektivet ska genomsyra alla verksamheter i syfte att göra staden jämställd. Jämställdhet är en förutsättning för ett jämlikt Göteborg.

Könsdiskrimineringen har sin grund i strukturella förhållanden som formar maktrelationer mellan könen. Många drabbas dagligen av diskriminering. Våld i nära relationer är ett uttryck för ett patriarkalt samhälle, då främst kvinnor drabbas. Kvinnor utsätts särskilt hårt när flera diskrimineringsgrunder samverkar, till exempel för kvinnor med psykisk ohälsa och/eller missbruks- och beroendeproblematik, vilket försvårar möjligheten att få hjälp och stöd.

Göteborg har god tillgång till platser på kvinnojourerna, men den fysiska tillgängligheten för kvinnor med funktionsnedsättning måste förbättras. Det är också svårt att komma vidare från kvinnojourerna då bostadsbristen är stor. Det är angeläget att motverka alla former av förtryck, inklusive hedersrelaterat förtryck som främst drabbar kvinnor och HBTQ-personer.

#### Mål

- Den strukturella könsdiskrimineringen ska upphöra.

*Göteborgs Stads verksamheter ska konsekvent analysera könsdiskrimineringen och ta fram strategier och konkreta åtgärder.  
Processägare: Kommunstyrelsen.*

### Inriktningar

Göteborgs Stad ska vara en förebild för jämställd utveckling. Jämställdhetsperspektivet ska integreras i Göteborgs Stads beslut, styrning och verksamheter. Ett framgångsrikt jämställdhetsarbete förutsätter ett aktivt engagemang och ansvar på ledningsnivå. Strukturer måste synliggöras för att jämställdheten ska kunna analyseras och destruktiva maskulinitetsnormer problematiseras.

Viktiga åtgärder för jämställdhetssäkring är analyser, kartläggningar och konsekvensbedömningar ur ett könsperspektiv. Alla budgetar i Göteborgs Stad ska jämställdhetsintegreras. Könsuppdelad statistik är viktig för att kunna göra dessa.



Statistiken ska i möjligaste mån inkludera personer som inte identifierar sig som kvinna eller man.

Resursfördelningen ska vara jämn mellan könen. Göteborgs Stads tjänster ska utformas på ett sätt som stärker resurssvaga kvinnors och transpersoners förutsättningar till självbestämmande och självförverkligande. Människor ska ha samma makt att forma samhället och sina liv, oavsett könsidentitet.

Stöd till personer som utsätts för våld i nära relationer ska fortsätta att utvecklas utifrån den antagna planen mot våld i nära relationer. Därför ska fler skyddade boenden och utslussningslägenheter inrättas. Dessutom ska jourboenden och andra former av stöd ska erbjudas alla våldsutsatta personer, oavsett kön och sexuell läggning.

Arbetet med mäns våld mot kvinnor bör utökas med förebyggande insatser som fokuserar på att bryta destruktiva maskulinitetsnormer. Arbete mot sexuell utsatt-het och för personer som utsatts för sexuella övergrepp ska förstärkas.

En växande stad, där många kulturer möts, förutsätter att dialog förs med Göteborgs invånare kring demokrati-, jämställdhets- och rättighetsfrågor.

### Uppdrag

- Talarstatistiken som fördes under 2017 ska analyseras och vid behov ska förslag på åtgärder för att få en jämn fördelning av talartid tas fram.

**Ansvar:** Kommunstyrelsen. Ska genomföras 2018.



# Demokrati

## Analys

Genom insatser för att förbättra dialogen med invånare har Göteborgs Stad aktivt skapa möjligheter till invånarinflytande. För en jämlik och socialt hållbar stad krävs ett högt valdeltagande och en aktiv dialog med invånarna. Idag ser deltagandet olika ut i olika grupper. I många fall är personer som inte väljer att rösta, inte heller delaktiga i dialoger som Göteborgs Stad anordnar.

Göteborgs Stad har inte lyckats involvera personer med sämre socioekonomiska förhållanden, unga, personer med funktionsnedsättning och utrikes födda i samma utsträckning som andra. I en segregerad stad som Göteborg innebär det också att valdeltagandet skiljer sig stort mellan olika områden i staden. För att skapa en jämlik stad är det nödvändigt att minska dessa skillnader i deltagande hos olika grupper.

Under de senaste åren har en ökad aktivitet av extremistiska rörelser märkts av, exempelvis rasistiska, fascistiska och andra totalitära rörelser. Alla former av antidemokratiska rörelser måste motverkas aktivt. Som ett led i att bygga en jämlik och hållbar stad är demokratiska värderingar en central aspekt.

Göteborgs föreningsliv är en stor tillgång och en viktig plattform i arbetet med att öka människors förståelse för demokratiska processer. Föreningar kan ofta nå ut och organisera invånare som annars inte deltar i Göteborgs Stads aktiviteter.

Göteborgs Stad har höga ambitioner gällande barn och ungas delaktighet och inflytande, men mer behöver göras för att ta vara på ungas idéer och synpunkter.

### Mål

- Göteborgarnas möjligheter till delaktighet och inflytande ska öka.

*Göteborgs Stads arbete ska inriktas på att möjliggöra deltagande och inflytande för grupper som vanligtvis inte är aktiva i beslutsprocesser.*

*Processägare: Nämnden för konsument och medborgarservice.*

## Inriktningar

Det är ett gemensamt ansvar för alla demokratiska krafter att motverka rasistiska och fascistiska rörelser. Göteborgs Stads arbete med att trygga demokratiska värderingar ska stärkas och utvecklas. Alla förvaltningar som möter invånarna ska utveckla metoder för att stärka demokratiska värderingar.



Göteborgs Stads demokratiska processer ska göras mer tillgängliga. Göteborgs Stad behöver bli bättre på att nå ut med information till alla invånare om hur den politiska processen ser ut och vilka påverkansmöjligheter som finns. Det ojämlika deltagandet i de demokratiska forumen ska vägas in i Göteborgs Stads beslutsprocesser.

Att öka valdeltagandet i Göteborg är ett långsiktigt arbete, som behöver förstärkas. Resurser behöver riktas till de områden i staden som har lägst valdeltagande. Samverkan mellan Göteborgs Stads olika förvaltningar och föreningslivet behöver förbättras för att öka möjligheten att nå ut till fler grupper och personer.

Alla förvaltningar och bolag ska använda Göteborgs Stads principer för medborgardialog. Dialoger ska kunna initieras av tjänstepersoner, politiker eller invånare. Arbetet ska präglas av genomtänkta metoder som tar hänsyn till maktförhållanden mellan olika grupper. Brukarråd, anhörigråd och invånarpaneler ska användas inom staden.

Ungas inflytande ska öka. Göteborgs Stad ska inspirera och stödja aktiviteter och verksamheter som bygger på och förutsätter ungdomars aktiva engagemang och ansvarstagande. Det är viktigt att nå de ungdomar som normalt inte nås av exempelvis fritidsgårdar. Ungdomsfullmäktige och ungdomsråden i stadsdelarna är viktiga forum för inflytande och ska utveckla sina arbetsformer.

## Uppdrag

- Kompetensen och kvaliteten i stadsdelarnas arbete med medborgardialoger ska utvecklas.  
**Ansvar:** Social resursnämnd. Ska genomföras 2018.
- En utredning ska göras över hur Göteborgs Stads handlingar och beslut kan bli mer sökbara och enklare att följa.  
**Ansvar:** Nämnden för konsument och medborgarservice. Ska genomföras 2018.
- Uppsökande aktiviteter för ökat valdeltagande ska genomföras.  
**Ansvar:** Nämnden för konsument och medborgarservice. Ska genomföras 2018.
- Ungas organisering ska stärkas för de som vanligtvis inte deltar i förenings- eller fritidsaktiviteter, med inriktning på att öka kunskapen kring demokrati, mänskliga rättigheter, antirasism och feminism.  
**Ansvar:** Alla stadsdelsnämnder i samverkan med Social resursnämnd. Ska genomföras 2018.



## Fritid, idrott och förening

### Analys

Idrotts- och föreningslivet är till glädje och nytta för många, det har också en stor betydelse för att stärka folkhälsan och för att uppnå ett jämlikt Göteborg. Göteborgarnas fritid styrs idag i allt för hög grad av klass- och könstillhörighet. I ett samhälle med ökande klyftor fyller idrotts- och föreningslivet viktiga uppgifter vad gäller så väl folkhälsa som tilliten människor emellan och till samhället i stort.

Starka föreningar ger fler unga möjlighet att bli ledare. Rekryteringsproblem för föreningslivet finns särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar.

Tillgången och deltagandet i idrotts- och fritidsaktiviteter är varken jämställd eller jämlik. Det handlar om en ojämlik fördelning av resurser mellan könen och att grupper begränsas i sitt idrotts- och fritidsutövande på grund av olika normer. Men också om rädsla för att bli utsatt för sexuella trakasserier. Föreningslivets jämställdhetsarbete och inkluderande arbete för grupper utanför normen är idag av alltför varierande kvalitet.

Göteborgs Stad äger och driver ett antal gym- och badanläggningar. Dessa möjliggör friskvård för fler grupper än de traditionella motionärerna. Anläggningarna möjliggör också Göteborgs Stads samarbete med hälso- och sjukvården för att arbeta rehabiliterande och folkhälsostärkande.

Simkunnigheten bland barn och ungdomar varierar mellan stadsdelarna och socioekonomiska grupper.

Möjligheten att utöva idrott under stora delar av dygnet och året är positivt för många, men stadens många konstgräsplaner innebär också en miljöpåverkan.

### Mål

- Idrotts- och föreningslivet ska nå fler målgrupper.

*Deltagandet i idrotts- och föreningslivet ska öka bland de grupper som vanligtvis inte är aktiva.*

*Processägare: Idrotts- och föreningsnämnden.*

### Inriktningar

Göteborgs Stad ska på ett inkluderande och icke-diskriminerande sätt värna allas rätt till en meningsfull fritid. Att behålla och utöka antalet motions- och gymanläggningar i Göteborgs Stads regi säkrar en god tillgång till prisvärd motion för många göteborgare som inte annars motionerar.

Ett brett utbud av idrotts- och föreningsaktiviteter är viktigt för att fånga upp barns och ungdomars intressen. De ideella föreningarna ska ges fortsatt stöd. De aktiviteter som erbjuds ska vara möjliga att delta i även för människor med begränsade ekonomiska resurser.

Göteborgs Stad ska ställa krav på att alla föreningar som får föreningsbidrag ska arbeta inkluderande och bedriva jämställdhetsarbete. Kraven ska konkretiseras och följas upp. Idrott och föreningar som riktar sig till ungdomar ska erbjuda verksamhet för båda könen.

Rätten att kunna simma måste tryggas i alla grupper. Detta sker genom fria bad för barn samt gratis kommunal simskola. I planeringen av nya sim- och badanläggningar ska hanteringen av det centrala badhuset klargöras först. Därefter ligger ett bad i Kortedala/Bergsjön först i prioriteringsordningen.

Föreningslivet gör ett viktigt arbete i mottagandet av nyanlända och Göteborgs Stad ska fortsätta att understödja detta. Att ge dem förutsättningar för att utveckla detta arbete är en nyckelfaktor för att motverka ökad segregation i Göteborg.

Stadsdelarnas fritidsgårdar ska arbeta tillsammans med föräldrar och föreningslivet och de ska erbjuda fritidsaktiviteter av hög kvalitet. Alla fritidsgårdar ska ha ett aktivt jämställdhetsarbete. Fler barn och unga ska erbjudas sommarkollo.

Föreningslivet ska stöttas i administrativa frågor och i rekrytering och utbildning av ledare. Arbetet i socioekonomiskt utsatta områden ska särskilt prioriteras.

Konstmaterial ska användas så att spridningen av plaster minimeras, bland annat genom åtgärder enligt utredningen om mikroplast.



## Uppdrag

- Driften för badet i Frölunda kulturhus ska övergå till Idrotts- och föreningsnämnden.  
**Ansvar:** Idrotts- och föreningsnämnden i samverkan med SDN Askim-Frölunda-Högsbo. Ska genomföras 2018.
- Ett samarbete med Skolidrottsförbundet ska inledas för att stärka skolidrotten.  
**Ansvar:** Idrotts- och föreningsnämnden. Ska genomföras 2018.
- Ett nytt system för lokalhantering ska utredas där föreningslivet på kvällstid ges större tillgång till lokaler inom förskolan, skolan och andra kommunala verksamheter.  
**Ansvar:** Idrotts- och föreningsnämnden. Ska genomföras 2018.



## Funktionsnedsättning

### Analys

En förutsättning för ett jämlikt Göteborg är att personer med funktionsnedsättning har samma möjligheter som andra att leva ett gott och meningsfullt liv. Fortfarande har personer med funktionsnedsättningar sämre fysisk och psykisk hälsa, lägre inkomster, sämre förankring i arbetslivet och deltar i mindre utsträckning i sociala, kulturella och politiska sammanhang. Göteborgs Stad har gjort viktiga insatser för bättre livsvillkor för personer med funktionsnedsättning men det finns mycket kvar att göra.

Föräldrar till barn med funktionsnedsättningar får idag ta ett orimligt stort ansvar, exempelvis för att samordna insatser från stadsdelen och andra myndigheter. Bristen på boende med särskild service förvärrar situationen.

Det är i hög grad samhällets bristande tillgänglighet, och inte funktionsnedsättningen i sig, som skapar sämre livsvillkor för gruppen. Det beror också på diskriminering och kränkande särbehandling. Situationen för personer med funktionsnedsättning måste förstås utifrån en intersektionell analys där såväl de olika diskrimineringsgrunderna som sociala och ekonomiska skillnader vägs in.

### Mål

- Livsvillkoren för personer med fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning ska förbättras.

*Göteborgs Stad ska särskilt arbeta för ökad tillgänglighet och större möjlighet till arbete eller annan meningsfull sysselsättning.*

*Processägare: Fastighetsnämnden och SDN Västra Göteborg.*

### Inriktningar

Göteborg ska vara en hållbar och inkluderande stad där alla, oavsett funktionalitet, kan delta på lika villkor. Personer med funktionsnedsättningar ska ha rätt till en meningsfull sysselsättning och vid behov erbjudas daglig verksamhet av god kvalitet. Valfriheten inom stadens dagliga verksamhet ska öka. Det är den enskildes egna önskemål som ska stå i centrum. Fokus ska vara att så många som möjligt ska få stöd ute på den ordinarie arbetsmarknaden.



Stödet till föräldrar som har barn med funktionsnedsättning ska fortsätta utvecklas. All information och stödinsatser ska utformas så att alla individer kan nås och tillgodogöra sig såväl informationen som insatsen.

Det plattformarbete som pågått inom Göteborgs Stad som gäller myndighetsutövningen behöver vidareutvecklas. Likvärdighet, bättre kvalitet och ökad delaktighet ska säkerställas. Kunskaper bland Göteborgs Stads anställda om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska öka. Arbetet med att få fram bostäder med särskild service ska förstärkas.

### Uppdrag

- Alla enkelt avhjälpna hinder ska vara undanröjda i Göteborgs Stads publika lokaler och på allmän platsmark.  
**Ansvar:** Fastighetsnämnden. Ska genomföras 2018.
- Målet att bygga ikapp behovet av boenden med särskilt stöd ska säkerställas.  
**Ansvar:** Fastighetsnämnden. Ska genomföras 2018.
- En utredning ska genomföras av hur unga med funktionsnedsättning i större utsträckning ska kunna delta i Göteborgs Stads ordinarie fritidsverksamhet.  
**Ansvar:** Kommunstyrelsen. Ska genomföras 2018.
- Initiativ från medarbetare att starta intraprenad inom funktionshinderområdet ska aktivt understödjas. Insatser och resultat ska redovisas.  
**Ansvar:** SDN Norra Hisingen. Ska genomföras 2018.
- Brukarrevisioner ska användas systematiskt.  
**Ansvar:** Alla stadsdelsnämnder. Ska genomföras 2018.
- Arbetssätt ska tas fram för att säkra praktikplatser för gymnasiesärskoleeleverna.  
**Ansvar:** Utbildningsnämnden. Ska genomföras 2018.
- En utredning ska genomföras om hur människor med funktionsnedsättning och/eller deras vårdnadshavare ska kunna få kontaktpersoner som samordnar de kommunala insatserna och bistår i kontakten med andra myndigheter.  
**Ansvar:** Social resursnämnd. Ska genomföras 2018.



- Alla förvaltningar och bolag ska kompetensutvecklas avseende tillgänglighetsarbete och enkelt avhjälpna hinder.  
**Ansvar:** Fastighetsnämnden. Ska genomföras 2018.
- En rapport ska tas fram om livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning. Rapporten ska kopplas till Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning och annat pågående arbete på området.  
**Ansvar:** Kommunstyrelsen. Ska genomföras 2018.



## Individ- och familjeomsorg

### Analys

Individ- och familjeomsorgen är grundläggande för Göteborgs Stads verksamhet och i arbetet för ett jämlikt Göteborg. Den har en viktig funktion som ett socialt skyddsnät, men är lika mycket ett verktyg för att genom långsiktiga förebyggande och möjliggörande insatser skapa ett mer jämlikt och hållbart samhälle. Individ- och familjeomsorgen ger struktur och stöd när människan är som skörast. Det är därför särskilt viktigt att respektera individens frihet, integritet och självbestämmande inom ramen för verksamheten.

Under senare år har stora sociala kostnader skjutits över från statlig nivå till kommunal nivå vilket har inneburit betydande utmaningar för kommunerna. Detta förstärker behovet av en målmedveten jämlikhetspolitik.

Det finns ett stort behov av övergripande och systematiskt arbete med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) samtidigt som kompetensutveckling efterfrågas i Göteborgs Stads olika verksamheter såsom skola, socialtjänst, vård och omsorg och föreningsliv.

### Mål

- Individ- och familjeomsorgen ska skapa mer jämlika livschanser för Göteborgs invånare.

*Med långsiktig och evidensbaserat arbete ska Göteborgs Stad ge invånarna jämlika förutsättningar genom att motverka socialt och ekonomiskt bestämda skillnader.*

*Processägare: Social resursnämnd och SDN Askim-Frölunda-Högsbo.*

### Inriktningar

Göteborgs Stads arbete ska inriktas mot att ge stöd, förebygga sociala problem, minska skillnader i hälsa och utjämna livschanser. Den sociala barnavårdens kvalitet behöver förbättras. Barn och unga ska så tidigt som möjligt få förebyggande och rehabiliterande insatser. Familjecentrerade arbetssätt ska utvecklas och implementeras i hela Göteborgs Stad.



Göteborgs Stads insatser och kompetensutveckling för SRHR är viktiga och ska fortsätta. En avgörande faktor för ökad jämlikhet är att fler invånare ges bättre förutsättningar till arbete eller meningsfull sysselsättning. Antalet hushåll med egen försörjning ska öka så att långvarigt beroende av försörjningsstöd minskar. Den genomförda utökningen av försörjningsstödet för barnfamiljer under sommarmånaderna är en viktig insats för ökad jämlikhet. Göteborgs Stads arbete med familjecentrerat arbetssätt ska förstärkas och breddas till att även inkludera familjer med barn i skolåldern.

Samarbetet med den idéburna sektorn ska fortsätta att utvecklas. Samverkan med regionen behöver också fördjupas, inte minst inom missbruksvården. Arbetsmetoder och utformning av verksamheten ska utgå från forskning och beprövad erfarenhet. Arbetet behöver organiseras så att mer tid frigörs för arbete med klienter. Göteborgs Stad ska samverka med Västra Götalandsregionen genom att delta i sprututbytesprogrammet som ett komplement och vägledning till den ordinarie missbruksvården.

### Uppdrag

- Det familjecentrerade arbetssättet ska utvecklas och implementeras bland annat genom att familjecentraler inrättas i alla stadsdelar och att de öppna och uppsökande aktiviteterna förstärks.  
**Ansvar:** Alla stadsdelsnämnder. Ska genomföras 2018.
- Det utåtriktade trygghetsarbetet ska förstärkas genom fler fältassistenter i socialt arbete, fler trygghetsvandringar och trygghetskapande närvaro i det offentliga rummet samt ökad samverkan med ideell sektor.  
**Ansvar:** Social resursnämnd. Ska genomföras 2018.
- Avhopparverksamheten ska byggas ut och utvecklas så att fler väljer att lämna kriminella gäng och miljöer.  
**Ansvar:** Social resursnämnd. Ska genomföras 2018.
- En utvecklingsenhet för socialtjänst och funktionshinderområdet ska inrättas.  
**Ansvar:** Social resursnämnd. Ska genomföras 2018.
- Verksamheten med cykelkök ska spridas till fler stadsdelar.  
**Ansvar:** Social resursnämnd. Ska genomföras 2018.



## Förskola och skola

### Analys

Skolan har en viktig roll i att bygga en jämlik, jämställd och hållbar stad samt öka förståelsen mellan människor. Rapporten Jämlikt Göteborg visar att särskilt skolan behöver stärka arbetet med att öka jämlikheten. Flera fokusområden i rapporten berör skolan.

Ökande klyftor i samhället ger många barn sämre förutsättningar att klara skolan. Det avspeglas genom stora skillnader i elevers förutsättningar både mellan och inom stadsdelarna. Förskola och grundskola står inför organisatoriska förändringar, som bland annat syftar till att öka likvärdigheten över Göteborgs Stad. Några av de stora utmaningarna är att ge alla elever samma möjligheter att nå kunskapsmålen, likväl som en god hälsa, både fysiskt, psykiskt och socialt. Föräldrarnas utbildningsbakgrund präglar i allt för hög grad elevernas resultat. Göteborgs Stads arbete med att skapa förutsättningar för fler skolor och stadsdelar att möta och undervisa nyanlända, behöver fortsatt vara en del i att skapa mer jämlika villkor för lärande över staden.

Befolkningen i Göteborg växer och antalet barn i skolåldern beräknas öka kraftigt under de närmaste åren. Detta kommer att innebära ökade behov av insatser från både skola och övriga samhället för att barn, elever och föräldrar ska vara aktiva samhällsmedborgare. Hög kvalitet i förskolan ger barnen bättre möjligheter att nå målen i skolan.

Lärarbristen är en av Göteborgs Stads utmaningar. Inte minst gäller detta för skolor i områden med stora socioekonomiska utmaningar.

Kvaliteten på stöd till elever med särskilda behov behöver säkerställas.

### Mål

- Alla elever ska oavsett bakgrund nå målen inom skolan och kunna utvecklas till sin fulla potential.

*Alla elever ska ges förutsättningar att nå bättre kunskapsresultat och de skolor som har lägst kunskapsresultat ska öka mest. Skolan ska i ökad omfattning kompensera för elevers olika förutsättningar på såväl elevnivå som skolnivå. Alla elever ska ges möjlighet att finna och utveckla sin unika egenart.*

*Processägare: Utbildningsnämnden och SDN Norra Hisingen.*



### Inriktningar

Skolan ska förankra och utveckla demokratin, mänskliga rättigheterna och ett hållbart samhälle. Likaså arbeta mot alla former av mobbning, diskriminering och kränkningar. Jämställdhetsarbetet i förskola och skola ska stärkas genom att inkludera genusperspektiv vid analyser av Göteborgs Stads verksamheter.

Den normkritiska kompetensen ska höjas och vara tillgänglig för alla förskolor och skolor, särskilt inom studie- och yrkesvägledning. Skillnaden mellan flickors och pojkars upplevelse av trygghet, trivsel och kränkningar ska belysas, likaså transpersoners situation. Skolorna ska genomföra aktiviteter för att bryta könsrelaterat våld och hantera konflikter. Alla Göteborgs Stads högstadieskolor ska erbjuda kurser i feministiskt självförsvar för flickor. Skolan ska också erbjuda aktiviteter gällande maskulinitetsroller som riktar sig till pojkar.

Göteborgs Stad ska stärka kvaliteten i förskolan genom fortsatt utbyggnad och genom att minska barngruppernas storlek, i synnerhet för de yngre barnen. Alla barn som vistas i Göteborg ska ges möjlighet att gå i förskola.

Förskolebussar kan användas för att ge fler barn möjlighet att besöka en mångfald av miljöer och verksamheter.

Fritidshemmens kvalitet ska säkerställas genom ökad personaltäthet och genom att erbjuda fritidspersonal fortbildning och stöd genom nätverk. De äldre barnen ska erbjudas naturliga vägar in i föreningslivet.

Det förebyggande och hälsofrämjande arbetet ska stärkas. Arbeta med förebyggande och främjande fysisk, psykisk och social hälsa behöver stärkas genom elevhälso-teams arbete. Arbetet med skolnärvaro ska intensifieras.

Andelen miljödiplomerade förskolor och skolor ska öka. Skolmaten ska följa standarden för så kallade Miljömåltider.

Skolans samverkan med det omgivande samhället, vårdnadshavare, förskola och individ- och familjeomsorg samt föreningsliv ska fördjupas.

Uppföljningen av skolresultat behöver breddas för att bättre återspegla elevernas individuella utveckling och skolornas kvalitetsarbete. Göteborgs Stad ska arbeta med att hitta indikatorer för att synliggöra elevens utveckling i skolarbetet. Läsförmågan är avgörande för att kunna tillgodogöra sig kunskap och en viktig indikator att lyfta fram.

Stöd ska sättas in tidigt och samordningen av resurser för särskilda stödinsatser behöver stärkas inom och mellan stadsdelar. Kvaliteten på stöd till elever med särskilda behov ska stärkas. Göteborgs Stad ska fortsätta att tillämpa ett inkluderande



och språkutvecklande arbetssätt som gynnar alla elever.

Grundskolan och gymnasieskolan ska samverka om elever som riskerar att bli obehöriga till ett nationellt program. Göteborgs Stad ska fortsätta arbeta för att nå alla unga inom ramen för det kommunala aktivitetsansvaret.

Studie- och yrkesvägledningen behöver förstärkas för att stödja eleven att kunna se sina möjligheter, oavsett kön och bakgrund, inom en utbildningsvärld som blivit allt mer komplex. Gymnasieskolans yrkesprogram ska framhålla möjligheten till högskolebehörighet och utvecklas med tydlig koppling till arbetslivets olika branscher. Elevernas måluppfyllelse i skolan ska öka.

Att bedriva kommunal verksamhet via intraprenad är ett sätt att ta tillvara på personalens engagemang och ge dem utökade befogenheter och större eget ansvar över verksamheten och ekonomin. Göteborgs Stad ska vara drivande för utvecklingen av välfärden och ska fortsätta utveckla intraprenad som verksamhetsform.

Det systematiska kvalitetsarbetet ska fortsätta utvecklas såväl som utbildningsutskottens roll för att säkerställa detta. Den vetenskapliga förankringen i skolan ska stärkas och rutiner för att sprida goda exempel i Göteborgs Stad etableras. Forskningen behöver knytas mer till undervisningen och lärarstudenters verksamhetsförlagda utbildning ska utvecklas.

Ledarskapet inom skolan ska vara i fokus. Rektorns roll som pedagogisk ledare såväl som förutsättningarna för lärarens profession och ledarskap i lärsituationerna ska stärkas. Lärarna ska ges större utrymme till kollegial samverkan, såväl som fortbildning för att utveckla sig själv och de förmågor som påverkar framgången i klassrummet. Strategier gällande kompetensutveckling för skolpersonal ska utvecklas. Göteborgs Stads arbete ska fokusera på att öka attraktiviteten för lärar- och rektorsyrket, med särskilt fokus på skolor i områden med socioekonomiska utmaningar.

Resurser till skolan, både ekonomiska och genom andra skolutvecklingsinsatser, ska fördelas efter behov.

Mottagandet av nyanlända elever och deras rätt till studiehandledning, samt andra språkförstärkningar, ska särskilt följas upp. De gemensamma riktlinjerna och handlingslinjerna för att sprida nyanlända till fler skolor i hela Göteborgs ska fortsätta att implementeras och följas upp. Möjligheterna till positiva möten mellan elever från olika delar av staden ska öka.

Göteborgs Stad välkomnar samarbete med fristående skolor, men motsätter sig etablering av aktiebolagsdriva skolor som delar ut vinst till ägarna. Eventuella vinster ska återföras till verksamheten för att uppnå en skola med hög kvalitet.



Vid ansökan om utökning eller etablering i Göteborgs är det den enskilda huvudmannens ansvar att redovisa att vinstuttag inte sker.

Omorganisationen till nya nämnder inom förskola och grundskola och dess verksamheter ska präglas av de förstärkningsområden som presenterats i utredningarna.

### Uppdrag

- Göteborgs Stad ska aktivt verka för att så många barn som möjligt utnyttjar möjligheten till förskola eller pedagogisk omsorg.  
**Ansvar:** Huvudman för förskolan. Ska genomföras 2018.
- En utredning ska genomföras om möjligheten att använda förskolebussar som en del av utvecklingen för en förstärkt förskoleverksamhet, där hänsyn ska tas till pedagogiska möjligheter, ekonomi och miljöpåverkan.  
**Ansvar:** Kommunstyrelsen. Ska genomföras 2018.
- Anpassa verksamheten så att barngruppernas storlek minskar.  
**Ansvar:** Huvudman för förskolan. Ska genomföras 2018.
- Initiativ från medarbetare att starta intraprenad inom förskola/grundskola ska aktivt understödjas. Insatser och resultat ska redovisas.  
**Ansvar:** SDN Norra Hisingen. Ska genomföras 2018.
- En stadenövergripande riktlinje för att främja skolnärvaro ska tas fram.  
**Ansvar:** Kommunstyrelsen. Ska genomföras 2018.
- Grundskolans högstadier ska erbjuda verksamhet med metoder som fokuserar på hur sociala normer för maskulinitet kan ifrågasättas och förändras. Verksamheten ska främst riktas till pojkar.  
**Ansvar:** Huvudman för grundskolan. Ska genomföras 2018.



# Äldre

## Analys

Utbyggnaden av välfärdsstaten i kombination med bättre arbetsmiljö och en allt mer kvalificerad sjukvård bidrar till att vi lever längre och är friska långt upp i åldrarna. Men hälsans ojämlika fördelning består. Den genomsnittliga livslängden ökar i alla socioekonomiska skikt, men samtidigt ökar också skillnaderna.

Från och med 2020 och framåt väntas gruppen äldre att öka kraftigt och följaktligen behovet av äldreomsorg. Samtidigt ökar konkurrensen om arbetskraften. Det ställer stora krav på att skapa goda arbetsplatser och attraktivare jobb för att lyckas rekrytera personal. Likaså kommer behovet av nya boenden för äldre att öka, särskilt mellanboendeformer.

Utvecklingen av vård och omsorg har lett till en förändrad relation mellan regionens hälso- och sjukvård och Göteborgs Stads vård och omsorgsinsatser. I takt med att vårdkvaliteten blir högre förändras också förutsättningarna. Det har skapat ett större behov av kompetensutveckling i den kommunala hälso- och sjukvården samt i äldreomsorgen.

Idag är social isolering ett stort problem bland många äldre. Äldre ges inte möjlighet till nya upplevelser och en meningsfull fritid i tillräckligt stor utsträckning.

En stor utmaning är att ett valfrihetssystem enligt lagen om valfrihetssystem (LOV) är på väg att införas. Det riskerar att bidra till otrygghet och oreda för äldre, försämrade arbetsvillkor, svårigheter att kontrollera och följa upp hemtjänstföretag samt skenande kostnader.

### Mål

- Äldres livsvillkor ska förbättras.

*Livsvillkoren förbättras genom att äldres självbestämmande stärks och att hälsoskillnaderna utjämnas.*

*Processägare: SDN Örgryte-Härlanda och SDN Askim-Frölunda-Högsbo.*

## Inriktningar

För att ge äldre ökat självbestämmande och skapa mer attraktiva jobb inom hemtjänsten ska arbetet med Attraktiv Hemtjänst förstärkas och de kompetensutvecklande insatserna fortsätta. Parallellt ska arbetet med att förbättra arbetsmiljön för hela äldreomsorgen intensifieras.

Göteborg ska bli en jämlik stad och den ojämlika hälsan för äldre ska motverkas. Ett utvecklat förbyggande arbete för att nå de med sämst hälsa ska förstärkas. För att motverka social isolering ska Göteborgs Stad arbeta förebyggande och uppsökande. Tillgängligheten till aktiviteter ska öka.

Göteborgs Stads hälso- och sjukvård och hemtjänst ska anpassas efter att allt fler med stora omsorgs- och vårdbehov bor kvar hemma. Kompetensutveckling och kvalitetsuppföljning av den kommunala hälso- och sjukvården ska stärkas. Antalet vårdskador ska minska och kompetensen hos personalen ska öka både avseende somatiska och psykiatriska diagnoser.

Mot bakgrund av den nya lagen om betalningsansvar ska Göteborgs Stad ta ett större ansvar för att tidigare ta hem utskrivningsklara patienter från sjukhus.

Göteborgs Stad ska arbeta för hög kontinuitet avseende personal, kvalitet och tid. Att mobilisera personalens engagemang och arbetsmotivation är strategiska faktorer för äldreomsorgens utveckling.

Göteborgs Stads arbete med att planera äldreomsorg för de med annat modersmål måste förstärkas. Möjligheten för de som har behov av omsorg att kommunicera med personalen på sitt modersmål inom äldreomsorgen ska öka.

Arbetet med att möta äldre HBTQ-personers behov ska förbättras. Utbildningar i normkritik och HBTQ-inriktningar på boenden är förutsättningar för att ge ett bättre bemötande och skapa trygghet. Specialiserade mellanboendeformer för HBTQ-personer ska främjas.

Göteborgs Stad ska även bygga fler trygghetsboenden och gemenskapsboenden för att främja längre självständigt boende. Trygghetsbostäder ska inrättas i befintligt fastighetsbestånd, med rimliga hyror och i alla delar av Göteborg. Subventionerna för att bygga trygghetsboenden ska utökas. Allmännyttiga, ideella och privata bostadsbolag spelar alla en viktig roll.

Möjligheterna att välja mat inom äldreomsorgen ska öka. Transporter av färdiglagad mat ska undvikas i största mån. Hyresgäster på särskilt boende ska i större utsträckning få tillgång till lokalt lagad mat.

Djur har en positiv inverkan på äldres mående, särskilt inom demensvården. Göteborgs Stad ska aktivt arbeta med djur som metod och redskap inom äldreomsorgen.

Alla hyresgäster på äldreboenden ska ha tillgång till wifi i sina lägenheter.

### Uppdrag

- Generationsmöten mellan unga och äldre ska prövas i alla stadsdelar.  
**Ansvar:** Alla stadsdelsnämnder. Ska genomföras 2018.
- En renoveringsplan för Göteborgs Stads äldreboenden ska tas fram  
**Ansvar:** SDN Örgryte-Härlanda. Ska genomföras 2018.
- Tvärprofessionella demensteam ska inrättas i alla stadsdelar. De ska särskilt arbeta stödjande mot personer med demenssjukdom och kompetensförstärkande mot omsorgspersonal.  
**Ansvar:** Alla stadsdelsnämnder. Ska genomföras 2018.
- Fler trygghets- och gemenskapsboenden ska inrättas.  
**Ansvar:** Förvaltnings AB Framtiden. Ska genomföras 2018.
- Ett förslag på tillfälligt äldreboende för full behovstäckning och evakuering ska tas fram.  
**Ansvar:** Kommunstyrelsen. Ska genomföras 2018.

## Miljö och klimat

### Analys

Göteborgs Stad har sedan flera år tillbaka arbetat hårt för att minska stadens miljö- och klimatpåverkan. De flesta av våra stora miljöproblem är globala och kräver därför även åtgärder på nationell och internationell nivå. Klimatfrågan är en av vår tids största ödesfrågor. Under 2016 trädde ett nytt globalt klimatavtal i kraft med sikte mot endast 1,5 graders uppvärmning och för Sverige finns ett nytt klimatpolitiskt ramverk. För att uppfylla dessa behövs lokala åtgärder. Göteborgs Stad har fastställt tolv lokala miljömål som följs upp i Miljörapporten. Många av målen är svåra att nå men det finns också positiva trender som visar på bättre luftkvalitet och mer ekologisk odling i Göteborg.

Förlust av ekosystem och biologisk mångfald är ett hot som blivit än mer aktuellt i samband med att Göteborg växer. Göteborg behöver sammanhållna grön- och vattenområden och är helt beroende av fungerande naturmiljöer och ekosystemtjänster.

Omställningen av Göteborg i en hållbar riktning är både en utmaning och en möjlighet. Det har stor betydelse hur vi reser, vilka produkter vi köper och vad vi äter. Genom att skapa ett kretsloppssamhälle där produkter och råvaror återanvänds eller återvinns kan resurserna räcka till framtida generationer. Dagens konsumtionsmönster är ohållbara och ojämlika. Även kön- och socioekonomiska skillnader bidrar till att olika grupper i Göteborg påverkar miljön olika mycket. En omställning till en hållbar livsstil är nödvändig.

### Mål

- Göteborg ska minska sin miljö- och klimatpåverkan för att bli en hållbar stad med globalt och lokalt rättvisa utsläpp.

*2020 ska utsläppen av koldioxid ekvivalenter i Göteborg från icke-handlande sektorn ha minskat med minst 40 procent jämfört med 1990. 2035 ska de konsumtionsbaserade utsläppen av växthusgaser vara maximalt 3,5 koldioxidekvivalenter per invånare.*

*Processägare: Miljö- och klimatnämnden.*

## Inriktningar

Miljöarbetet ska inriktas på att nå Göteborgs Stads tolv lokala miljömål. För att lyckas krävs fortsatt kraftfulla åtgärder och att takten i åtgärdsarbetet ökar. Göteborg ska vara en föregångare inom miljöområdet och en av världens mest progressiva städer i att åtgärda klimat- och miljöproblem. Miljöprogrammet och det Klimatstrategiska programmet ska genomföras. Här behöver Miljö- och klimatnämnden ta ett tydligt ansvar för hela Göteborgs Stad arbete. Miljöfrämjande beteende ska uppmuntras.

Göteborgs Stad ska samordna och styra miljö- och klimatarbetet i en långsiktig hållbar riktning där insatser stödjer och förstärker varandra. Göteborgs ska vara en ledande part i omställningen till ett fossilfritt Sverige och driva på resan mot ett fossilfritt Göteborg. Gärna genom nya innovativa lösningar.

Produktion av förnybar el och biogas ska öka bland annat genom utbyggnad av vindkraft, solceller och solvärme samt ökad biogasproduktion från matavfall.

Energieffektivisering ska fortsatt vara ett aktivt arbete. Uppvärmningsbehovet ska minska genom energieffektivisering av de kommunala bolagens bostäder och Göteborgs Stads egna lokaler. Vid nybyggnation och renovering ska energieffektivitet alltid eftersträvas.

Avfallsmängderna ska minska, Kretslopp och vattennämnden ska särskilt ansvara för detta. Göteborgs Stad ska i första hand arbeta för att förebygga uppkomsten av avfall och i andra hand för en högre grad av återanvändning och återvinning. Inköp av produkter som har längre livslängd ska uppmuntras och utvecklingen av cirkulär ekonomi främjas. Infrastruktur för avfall ska finnas med tidigt i den fysiska planeringen. Avfallsplanen ska genomföras och revidering påbörjas.

Gifter som påverkar människor, djur och miljö negativt ska minska. Ämnen med särskilt farliga egenskaper ska inte användas eller släppas ut varken i luft, mark eller vatten. Göteborgs Stads arbete mot nedskräpning och spridning av föroreningar ska fortsätta, med särskilt fokus på mikroplaster. Avlopps slammet måste bli renare för att på sikt möjliggöra ett kretslopp av näringsämnen. Göteborgs Stad ska inte bidra till att sprida giftigt slam.

Kemikalieplanen ska genomföras, vilket innebär att Göteborgs Stad ska sluta använda farliga kemikalier inom sina verksamheter. Eftersom barn är känsligare än vuxna ligger kemikalieplanens fokus på miljöer där barn vistas. Arbetet med "Giftfri förskola" ska fortsätta och utvecklas. Barn som växer upp i Göteborg ska få växa upp så giftfritt som möjligt.



Åtgärdsprogrammet mot buller ska genomföras så att negativ påverkan på människors hälsa från omgivningsbuller minskar.

Göteborg ska ha ett landskap med rik variation av naturtyper. Ett friskt hav och sammanhängande gröna stråk ger goda spridningsmöjligheter för djur och växter samt fungerande ekologiska processer. Mångfalden av djur och växter ska bevaras. För att hotade arter ska överleva är det viktigt att de får sina biotoper skyddade. Regelbundna naturinventeringar behövs också för att följa utvecklingen i naturen. Inom Göteborg finns flera naturreservat men också många värdefulla land- och vattenområden som idag saknar skydd. Områden ska skyddas enligt byggnadsnämndens prioriteringslista.

Stråken som binder samman olika grönområden ska förstärkas. Gränzoner mellan olika naturtyper är viktiga att skydda liksom gamla träd, ädellövskogar och grunda havsvikar. Havsmiljön ska värnas. Strandskyddet är ett viktigt verktyg både för att bevara biologisk mångfald och att ge alla människor tillgång till attraktiva strandmiljöer. Dispenser ska undvikas. Skötseln av mark- och vattenområden ska ske så att god biologisk mångfald bevaras och främjas även i områden som inte är skyddade. Skogspolicyn ska följas och stora äldre träd i den centrala Göteborgs ska hanteras varsamt. Jordbruksmark i Göteborgs Stads ägo ska användas för ekologisk produktion av mat. Arbetet med miljömåltider är av betydelse för att vi ska nå våra miljömål. Hela Göteborgs Stad behöver därför arbeta aktivt med frågan.

Kökspersonal och andra relevanta grupper ska utbildas i hur ekologisk och vegetarisk mat ska öka.

## Uppdrag

- Påbörja hantering, prioritering och genomförande av åtgärder till följd av den fördjupade studien gällande gifthalter i kommunens vattendrag.  
**Ansvar:** Miljö- och klimatnämnden. Ska genomföras 2018.
- Utredda hur läkemedelsresters påverkan på naturen kan minska genom avloppsrening vid Ryaverket.  
**Ansvar:** Gryaab. Ska genomföras 2018.
- Påbörja hantering, prioritering, fördelning av medel och genomförande av åtgärder enligt utredning om vad som krävs för att Göteborg ska kunna bli fossilfritt inom ramen för 1,5-gradersmålet från FN:s konferens COP21.  
**Ansvar:** Miljö- och klimatnämnden. Ska genomföras 2018.





- En förskola ska byggas helt fossilfri som ett pilotprojekt  
**Ansvar:** Lokalnämnden. Ska genomföras 2018.
- Omställning av Rya Kraftvärmeverk till fossilfritt enligt plan ska påbörjas.  
**Ansvar:** Göteborg Energi. Ska genomföras 2018.
- Anlägga fler växthus för ökade odlingsmöjligheter i Göteborg enligt plan.  
**Ansvar:** Fastighetsnämnden i samverkan med Lokalnämnden. Ska genomföras 2018.
- En utredning om att minska användningen av engångsartiklar ska genomföras.  
**Ansvar:** Kretslopp och vattennämnden. Ska genomföras 2018.
- Hållbarhetsbidraget ska delas ut till privatpersoner och föreningar som sökt pengar för miljöarbete.  
**Ansvar:** Fastighetsnämnden. Ska genomföras 2018.



## Stadsutveckling och bostäder

### Analys

Många vill bo i Göteborg. Under lång tid har Göteborg haft en befolkningstillväxt och det senaste året har inflyttningen ökat ytterligare. Detta ställer höga krav på stadsutveckling och bostadsbyggande. Göteborgs Stads höjda ambition för bostadsbyggandet skapar möjligheter till hållbar bebyggelse med god tillgänglighet till både service och rekreation. Takten i bostadsbyggandet har ökat. Nu byggs det mer än på 40 år. Allmännyttan spelar en viktig roll för ökad nyproduktion. Fler av Göteborgs Stads verksamheter samarbetar för att effektivisera arbetet med stadsutvecklingen. I hela Göteborg råder brist på arbetskraft för att planera och genomföra byggprojekt.

Bostadsbristen är dock fortfarande stor i Göteborg, och det byggs för få hyresrätter. Detta drabbar särskilt unga vuxna, nyanlända och personer med låga inkomster. Bostadsbristen yttrar sig framförallt i brist på hyreslägenheter och för många är hyresnivåerna på nybyggda lägenheter alldeles för höga. Utöver trångboddhet och osäkra boendeförhållande bidrar bostadsbristen till hemlöshet.

Klimatförändringarna leder till fler översvämningar, vilket ökar behovet av klimatanpassning i Göteborg.

### Mål

- Bostadsbristen ska byggas bort och bostadsbehoven tillgodoses bättre.

*Det ökande bostadsbyggandet ska bättre styras mot de behov som finns. Fler små hyresrätter ska byggas och hyresnivåer anpassas även för personer med låga inkomster. Det långsiktiga målet är att ha en bostadsmarknad i balans där det finns rörlighet och möjlighet att flytta.*

**Processägare:** Fastighetsnämnden.

### Inriktningar

Bostad är en rättighet och en del av den generella välfärden. Bostadsbristen ska mötas genom kraftigt ökat bostadsbyggande med inriktningen att bygga hyresrätter. Stadsutvecklingen ska aktivt bidra till att minska segregationen och utjämna skillnader i livsvillkor och hälsa. Områden ska planeras för att uppnå en mångfald



av upplåtelseformer och bostadstyper, men detta utesluter inte att nya hyresrätter byggs i områden med många hyresrätter. Att skapa hälsofrämjande och hållbara livsmiljöer är ett centralt fokusområde i Göteborgs Stads jämlikhetsarbete som ska prioriteras.

Nybyggnation ska bidra till effektivt markutnyttjande, genom att komplettera och utveckla Göteborg främst i redan exploaterade lägen med god kollektivtrafik. Stadsutvecklingen ska bidra till en högre täthet samt en större mångfald av både innehåll och människor. Stadens strategi för utbyggnadsplanering, trafikstrategin och grönstrategin ska vara Göteborgs Stads utgångspunkter för all stadsutveckling. En kraftsamling för utbyggnad ska göras i de socioekonomiskt mest utsatta områdena. Hammarkullen och Angered ska byggas ihop på sikt. Arbetet med Dag Hammarskjölds boulevard gällande stadsutveckling och trafiklösning ska prioriteras.

Utformning av bebyggelse och offentliga platser ska ske med människan i fokus. Sociala konsekvens- och barnkonsekvensanalyser i stadsutvecklingsprocessen ska fortsätta utvecklas. Göteborgarna ska inom gångavstånd ha god kollektivtrafik, service, affärer, skolor, torg och grönområden. Staden ska byggas så att bilen blir mindre nödvändig, torgen blir mer levande och lokala verksamheter stärks. Fler byggnader ska ha material som är klimatneutralt och giftfritt. Byggnader med lågt energibehov ska eftersträvas. Innovationer inom hållbart byggande ska premieras. Strävan efter låg klimatpåverkan ska ingå i planarbetet.

Stadsutvecklingen ska vara jämställd med öppna och översiktliga miljöer, trygga att förflytta sig och vistas i, som ger män och kvinnor lika möjlighet att vistas i det offentliga rummet. Inriktningen ska vara att utveckla en blandstad med mer liv och rörelse, ökad trygghet och fler mötesplatser. Kulturen ska utgöra en integrerad del av stadsutvecklingen och kulturplanering ska komma in i ett tidigt skede i planprocessen. Stadsrummet ska vara tillgängligt och stimulera spontana kulturuttryck där utrymme för kreativitet ges. Det ska finnas fler kulturupplevelser och lek miljöer, som exempelvis interaktiva skulpturer och lekmöbler i Göteborg. Fler lekplatser ska vara bemannade.

Under året kommer infrastruktursatsningar, projekt inom BoStad 2021 och den högre generella byggtakten att innebära flera byggarbetsplatser runt om i Göteborg. Byggarbetsplatserna är en naturlig del i det offentliga rummet och arbetet skall i möjligaste mån åskådliggöras genom temporära aktiviteter under byggtiden. Tillgängligheten till områden som påverkas av byggen ska upprätthållas i så stor utsträckning som möjligt. Många projekt är igång samtidigt och kommer att vara det under flera år. Göteborgs Stad behöver utveckla en byggsamordning av projekt som påverkar varandra, så att byggtrafik och logistik fungerar.



En procentsregeln för konstnärlig gestaltning ska tillämpas vid nybyggnation. Göteborg ska vara tillgänglig för alla. Därför ska den fysiska tillgängligheten till hela stadsrummet öka genom att bygga bort fysiska hinder. Barnperspektivet ska präglade utvecklingen av staden och säkerställas i konsekvensanalyser.

Även när Göteborgs blir tätare ska grönområden finnas nära bostäderna. De gröna kilarna in i staden ska stärkas genom integrering med närliggande parker och naturområden. Jubileumsparken i Frihamnen ska bli en urban stadspark och göteborgarna ska ha ett stort inflytande över hur den utformas och växer fram. Fler ska ha möjligheter till odling i Göteborg. Dagvattenfrågan ska finnas med tidigt i den fysiska planeringen. Lokalt omhändertagande av dagvatten ska eftersträvas.

Inga nya externa köpcentrum ska byggas eller planeras. De externa köpcentrum som redan finns ska utvecklas på ett hållbart sätt, göras tillgängliga med kollektivtrafik och utbudet gå mot sällanköpshandel.

Möjligheten att hitta en lämplig bostad i hela Göteborg ska öka. Utbyggnadstakten ska höjas för att kunna bygga bort bostadsbristen. Hälften av bostäderna som byggs bör vara hyresrätter. Göteborgs Stads organisation behöver anpassas för en ökad byggtakt och bättre samverkan i hela planerings- och byggprocessen. Fler detaljplaner ska tas fram innan marken markanvisas. Från år 2018 ska Framtidenkoncernen färdigställa minst 1 400 lägenheter per år. Fler bostadsprojekt ska initieras där hyresnivåerna hålls nere, exempelvis genom på förhand förhandlade hyror eller markanvisningstävlingar. Prefabricerade hus kan vara ett sätt att snabba upp byggprocessen, liksom tillfälliga bostäder. Fler småskaliga byggbolag och byggenheter ska ges möjlighet att bygga i Göteborg. Olika boendeformer såsom gemensamhetsboende, studentbostäder, bostäder med särskild service och trygghetsboenden tillgodoser olika behov i hela staden.

Projektet BoStad 2021 (Jubileumssatsningen) för att få fler bostäder till år 2021 med förändrat och effektivare arbetssätt ska fortsätta prioriteras av alla berörda förvaltningar och bolag.

Hemlösheten ska mötas enligt modellen ”bostad först” och individuellt anpassade insatser. Göteborgs Stad ska verka för att personer som utsätts för våld i nära relationer ska kunna få förtur till vissa lägenheter. Arbetet med den nationella samverkan som ger våldsutsatta möjlighet att byta bostadsort ska fortsätta.

Huvudinriktningen är att alla bostäder ska vara tillgängliga. Personer med funktionsnedsättning ska ha rätt att få ett boende anpassat efter eget behov med stöd och service. Fler boenden ska skapas och arbetet med att reservera lägenheter enligt F100 ska fortsätta.



De allmännyttiga bostadsbolagen ska fortsatt samverka med stadsdelsnämnderna och civilsamhället för att utveckla förvaltningen av sina bostäder. Många bostäder är i behov av upprustning. Dialog ska föras med hyresgäster vid renovering. Målet är att människor inte ska behöva lämna sina hem på grund av kostnadsökning. Energieffektivisering ska göras vid renovering.

I många områden där det finns renoveringsbehov finns det också stor arbetslöshet. Vid upprustningsinsatser ska Göteborgs Stads modell för social hänsyn användas som ett medel att skapa sysselsättning och arbete åt invånarna i de bostadsområden som ska upprustas.

### Uppdrag

- Fler projekt för nybyggda lägenheter med låg hyra ska initieras.  
**Ansvar:** Fastighetsnämnden. Ska genomföras 2018.
- Minst 10 procent av alla markanvisade hyresrätter ska anvisas med hyrestak om max 1100 kr per kvadratmeter och år.  
**Ansvar:** Fastighetsnämnden. Ska genomföras 2018.
- Insatser för att rusta upp de lokala torgen ska genomföras.  
**Ansvar:** Göteborgslokaler. Ska genomföras 2018.
- Förslag på hur lärdomarna från BoStad 2021 kan implementeras i ordinarie verksamhet och/eller i nya projekt ska arbetas fram.  
**Ansvar:** Byggnadsnämnden. Ska genomföras 2018.
- Nya våtmarker ska anläggas i Göteborg.  
**Ansvar:** Park- och naturnämnden i samverkan med berörda nämnder. Ska genomföras 2018.
- Uthyrning av lokaler ska underlättas för att motverka att Göteborgs Stads lokaler står oanvända.  
**Ansvar:** Higab AB. Ska genomföras 2018.
- Vättlefjäll ska utvecklas i syfte att locka fler besökare till området.  
**Ansvar:** Park- och naturnämnden. Ska genomföras 2018.



## Trafik

### Analys

God trafikplanering är en förutsättning för människor att få ihop vardag och fritid och skapar mer jämlika och jämställda livsvillkor, samtidigt som det stärker Göteborgs Stads konkurrenskraft.

Kollektivtrafiken i dag är inte tillräckligt utbyggd för att nå målen om ett hållbart resande. Genom en utvecklad kollektivtrafik ges fler lika möjligheter att nå Göteborgs Stads utbud av studieplatser, arbetsplatser, kultur och fritid utan att vara beroende av tillgång till bil. Göteborg behöver utvecklas till en modern och bra cykelstad. Det antagna cykelprogrammet och utvecklingen av låncykelsystem är viktiga steg för att uppnå detta.

Klimat- och miljöpåverkan samt buller och trängsel från trafiken behöver minska för att bidra till en hållbar stadsutveckling.

Trafiksäkerheten har ökat generellt, dock har cykelolyckorna blivit fler. I takt med att Göteborg förtäts och vi blir fler som samsas om trafikutrymmet behöver trafiksäkerhetsarbetet förbättras ytterligare.

Västsvenska paketet är ett steg i omställningen till ett hållbart resande och viktig för den regionala arbetsmarknaden och att få hållbara godsflöden i och genom Göteborg. De stora projekten i Västsvenska paketet går allt mer in i en genomförandefas. Det ställer krav på hur trafiken leds om och att nya lösningar skapas för att bibehålla god tillgänglighet och mobilitet under byggskedet. Byggtiden ger också en möjlighet att skapa ny tillfälliga mötesplatser i Göteborg.

Trängselskatten har fortsatt god effekt. Sedan trängselskatten infördes 2013 har Göteborgs befolkning ökat med 30 000. Trots det ligger biltrafiken fortfarande under den ursprungliga nivån.

Fordonssektorn genomgår en stark förändring inom elektrifiering, automatisering och digitalisering. Detta kommer få stor påverkan i framtida trafik i Göteborg.

Miljömålsberedningen föreslog under 2016 att utsläppen för inrikes transporter senast år 2030 ska vara minst 70 procent lägre jämfört med 2010 års nivå, vilket gör Göteborgs Stads omställningsarbete än viktigare.



## Mål

- Det hållbara resandet ska öka.

*Biltrafiken ska minska och tillgängligheten för gående och cyklister ska öka liksom resandet med kollektivtrafik. Stadsrummet ska användas effektivt utifrån rättvise- och hälsoskäl. Trafikens negativa påverkan på hälsa, klimat och miljö ska minska.*

*Processägare: Trafiknämnden.*

## Inriktningar

Biltrafiken ska minska till förmån för kollektivtrafik, cykel och gående. Kollektivtrafiken ska utgöra stommen i stadstrafiken. Alla ska kunna resa miljövänligt, enkelt och mer tillgängligt, därför behöver kollektivtrafiknätet byggas ut.

Trafikplaneringen ska bidra till att skillnaderna i resmönster baserat på kön utjämnas, som ett led i att förverkliga jämställdheten.

Skolbarn och skolungdomar ska erbjudas fria resor med kollektivtrafiken under sommaren.

Tillgänglighetsanpassningen av hållplatser ska prioriteras. Färdtjänsten och Flexlinjen ska utvecklas så att dess passagerare får samma nytta av kollektivtrafiken som övriga resenärer.

Göteborg Stad ska vara delaktig i den tekniska utvecklingen som sker i fordonssektorn. Staden ska fortsatt vara en testarena för fordons- och trafikinnovationer. Detta ställer också krav på att berörda förvaltningar och bolag aktivt jobbar med att analysera hur fordonsutvecklingen skapar möjligheter för trafikutveckling.

Trafikmiljön ska utformas på ett sätt som främjar barns säkerhet och rörelsefrihet, detta är särskilt viktigt vid skolor och förskolor. Möjligheten att gå till fots mellan olika platser ska prioriteras högt. Trottoarer och gångbanor ska skiljas från cykelbanor och gångstråken ska vara gena och tydligt markerade.

Göteborg ska utvecklas till en cykelstad i enlighet med cykelprogrammet, med fasta förbindelser över älven. Säkerheten för cyklister ska prioriteras mer och cykelolyckorna i Göteborg ska minska.

Trafikens påverkan på bullersituationen, klimatet och luftkvaliteten ska förbättras bland annat genom att trafikmiljön anpassas och hastigheter för biltrafiken sänks.



För att nå målen i trafikstrategin och bibehålla framkomligheten under byggprojekt behöver effektiva mobilitetslösningar utvecklas, i samverkan med förvaltningar och bolag. I infrastrukturprojekt ska fler medarbetare rekryteras utifrån social hänsyn.

Priset för boendeparkering ska bli mer marknadsmässig och parkering på tomtmark ska premieras. Parkeringsplaneringen ska stödja trafikstrategins inriktning. Göteborgs Stad ska underlätta för bilpooler, bland annat genom att omvandla parkeringsplatser som tagits i anspråk vid ombyggnation till bilpoolsparkering.

Göteborg är ett skandinaviskt logistiknav och måste ha väl fungerande godsflöden. Det gäller såväl godset till och från Göteborgs Hamn, som utveckling av citylogistiken. Detta är prioriterat både vid ombyggnationer samt i den långsiktiga strategiska planeringen.

Arbetet med Dag Hammarskjölds boulevard gällande stadsutveckling och trafiklösning ska fortsätta. Genomförandet av Västsvenska paketet har hög prioritet. För att nå målen med kollektivtrafikutbyggnaden behöver Göteborgs Stad fortsatt samverka med Västra Götalandsregionen.

## Uppdrag

- Göteborgs Stad ska fortsatt verka för utbyggnad av spårväg på Hisingen, utifrån rapporten "Från Backa till Eriksberg - planeringsinriktning för ytterligare spårväg på Hisingen".  
**Ansvar:** Trafiknämnden. Ska genomföras 2018.
- Fortsatta utredningar ska initieras för att utveckla stadsbana i enlighet med Målbild Koll2035 - Kollektivtrafikprogram för stomnätet i Göteborg, Mölndal och Partille.  
**Ansvar:** Trafiknämnden. Ska genomföras 2018.
- Trafiksituationen vid skolorna ska inventeras, i syfte att skapa bilfria miljöer kring entréerna. Nya skol- och förskolebyggnader ska planeras med bilfria entréer.  
**Ansvar:** Byggnadsnämnden. Ska genomföras 2018.
- Stadens aktörer ska inom Godsnätverket verka för att utveckla system för att minska lokal miljöpåverkan från den tunga trafiken till och från hamnen.  
**Ansvar:** Göteborgs Hamn i samverkan med Trafiknämnden. Ska genomföras 2018.
- En gång- och cykelbro ska förberedas i samband med Älvstadsarbetet.  
**Ansvar:** Trafiknämnden. Ska genomföras 2018.



## Arbetsmarknad och vuxenutbildning

### Analys

Att skapa förutsättningar för arbete är ett centralt fokusområde för Göteborgs Stads satsning på ett Jämlikt Göteborg. Att komma i arbete är avgörande inte bara för den enskilde utan även för familjens livsvillkor och för hela samhället.

Göteborgs Stads ambitionshöjning på arbetsmarknadsområdet har gett resultat. Kompetenscenter är etablerade runtom i Göteborg och ska fortsätta utveckla samverkan med nämnder och bolag. Göteborg har haft en stark jobbtillväxt och arbetslösheten har minskat, inte minst i gruppen unga.

Det finns dock flera identifierade bristyrken, samtidigt som arbetslösheten är hög inom vissa grupper. Göteborg står inför stora generationsväxlingar och behovet av vuxenutbildningsinsatser ökar. En bättre matchning skulle kunna förbättra kompetensförsörjningen samtidigt som arbetslösheten pressas tillbaka. Språkkunskaper är avgörande för att kunna ta steget in på arbetsmarknaden och Göteborgs Stad behöver ha beredskap för att genomföra insatser.

Göteborgs Stad har som arbetsgivare länge arbetat med att göra lönerna mer jämställda. Arbetsmarknaden är idag könssegregerad, där patriarkala och rasistiska strukturer missgynnar kvinnor och/eller personer med utländsk bakgrund. Dessa strukturer måste brytas. Detta blir en viktig utmaning under de kommande åren.

### Mål

- Sysselsättningen för grupper långt ifrån arbetsmarknaden ska öka.

*Särskilda insatser ska riktas mot unga, utrikes födda och personer med funktionsnedsättning som är överrepresenterade bland långvarigt arbetslösa.*

*Processägare: Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning.*

### Inriktningar

Göteborgs Stads riktade arbetsmarknadsinsatser ska fokusera främst på åtgärder till unga, utrikes födda och personer med funktionsnedsättning. Göteborg ska ha en attraktiv och inkluderande arbetsmarknad där diskriminerande strukturer ska



brytas. Arbetsmarknaden präglas av ständig omställning och Göteborgs Stad ska ha en hög beredskap för att tidigt kunna göra insatser för att maximera möjligheterna att komma i arbete eller studier. Göteborgs Stad ska också, i så stor utsträckning som möjligt, ta del av statliga arbetsmarknads- och utbildningssatsningar för att möta den efterfrågan på kompetensförsörjning som finns, både internt och externt.

Arbetsmarknadsinsatserna ska fördelas och genomföras efter behov och på jämställda villkor för att bryta könsstereotyper på arbetsmarknaden för kvinnor, män och de som identifierar sig som annat.

Göteborgs Stad ska fortsätta att utveckla insatserna för att göra Göteborg mer jämlikt. Arbetet med fokusområdet "Skapa förutsättningar för arbete" ska vara en integrerad del av Göteborgs Stads arbetsmarknadspolitik. Assisterande tjänster ska erbjudas i förvaltningar och bolag utifrån det stegvisa jobb- och kunskapslyftet för att förbättra kompetensförsörjningen samt minska arbetslösheten.

Göteborgs Stads nämnder och bolag ska med stöd av Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning implementera modellen för "Det stegvisa jobb- och kunskapslyftet" i sina verksamheter. Samverkan utifrån modellen ska öka inom Göteborgs Stad och med andra arbetsgivare för att förbättra kompetensförsörjningen och minska arbetslösheten. En viktig del i detta arbete är att vidareutveckla specialutformade insatser för att underlätta etableringen på arbetsmarknaden.

Business Region Göteborg ska i högre grad fokusera på arbetsmarknadsfrågor och arbeta mer med insatser för förbättrad jobbmatchning och samverkan med Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning ska stärkas.

Ungdomar som gått direkt från skolan till arbetslöshet ska ges snabb och aktiv uppmärksamhet, genom att fokusera på Göteborgs Stads överenskommelse med Arbetsförmedlingen avseende "Gemensam överenskommelse för tillväxt av arbete och studier hos unga".

Göteborgs Stad ska erbjuda så många unga som möjligt feriejobb, och det är samtidigt viktigt att säkerställa ett gott mottagande ute på arbetsplatserna.

Samordningsförbunden har en viktig roll att svara för samordnade rehabiliteringsinsatser för att förbättra förmågan hos individer att utföra förvärsarbete.

Vuxenutbildningen ska stödja det livslånga lärandet med fokus på att utjämna livschanser. Dess uppgift ska vara att ge människor en andra chans i livet och möta omställning på arbetsmarknaden genom att anpassa sina former efter individens behov och begränsningar.



Vuxenutbildningen ska också bidra till att förbättra kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden och i Göteborgs Stad. Göteborgs Stad ska i större utsträckning erbjuda möjligheten att i efterhand läsa in gymnasiekompetens med bibehållet försörjningsstöd.

Göteborgs Stad ska säkerställa den mängd och det utbud av utbildningsplatser som behövs för att minska bristen på yrkesutbildad arbetskraft. Vid upphandling av vuxenutbildning ska det alltid övervägas om Göteborgs Stad kan driva verksamheten i egen regi. Den andel av verksamheten som drivs i egen regi ska öka. Folkbildningen och dess organisationer, som är viktiga i sin fria roll, ska ses som viktiga samarbetspartners.

Kombinationen av Svenska för invandrare (SFI), förberedande svenskundervisning och arbetspraktik/yrkesutbildning med språk- och modersmålsstöd ska vidareutvecklas. Särskild beredskap ska finnas för utbildnings- och språkinsatser för nyanlända som övergår i kommunens ansvar. Göteborgs Stad ska också arbeta för att svenskundervisning erbjuds så tidigt som möjligt efter ankomst. De som läser SFI kombinerat med kärnämnen ska kunna erbjudas undervisning på sitt modersmål. Asylsökande och papperslösa ska ges möjlighet till svenskundervisning genom idéburet offentligt partnerskap. Det ska vara möjligt att kombinera olika skolformer och kombinera studier med förvärvsarbete.

Göteborgs Stad ska arbeta för samverkan med Arbetsförmedlingen under etableringstiden. Validering är ett viktigt verktyg som behöver utvecklas, i synnerhet för bedömning av yrkeskompetens.

Studie- och yrkesvägledningen ska erbjuda effektiva verktyg för att finna rätt utbildning eller åtgärd åt rätt person. Vägledningen mot bristyrken ska öka och utvecklingen av arbetssätt för att minska andelen avbrott ska fortsätta.

Språkstöd ska fortsatt spela en viktig roll för att utveckla vård- och omsorgsprogrammet

### Uppdrag

- Inom ramen för fokusområde tre "Skapa förutsättningar för arbete" i Jämlikt Göteborg ska alla nämnder och styrelser ta fram och genomföra en plan i samverkan med Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning.  
**Ansvar:** Alla nämnder och styrelser. Ska genomföras 2018.



- Nämnder ska kunna ges stöd via potten med särskilda stimulansmedel i implementeringen av modellen för det "Stegvisa jobb- och kunskapslyftet" för snabbare inträde och kompetensutveckling på arbetsmarknaden  
**Ansvar:** Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning. Ska genomföras 2018.
- Insatserna kopplade till kompetensförsörjningsstrategin ska genomföras.  
**Ansvar:** Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning i samverkan med Business Region Göteborg. Ska genomföras 2018.
- Assisterande tjänster ska erbjudas i förvaltningar och bolag utifrån det stegvisa jobb och kunskapslyftet samt en genomförd inventering i samverkan med fackliga organisationer.  
**Ansvar:** Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning i samverkan med samtliga nämnder och bolag. Ska genomföras 2018.
- En särskild satsning på specialutformade insatser för att stärka etablering på arbetsmarknaden ska genomföras.  
**Ansvar:** Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning. Ska genomföras 2018.
- Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning ska i samverkan med stadsdelsnämnderna och samordningsförbunden i Göteborg och andra berörda parter genomföra modellen Kompletterande arbetsmarknad, med särskilt fokus på arbetslösa som har en nivå av arbetsförmåga som inte bedöms vara föremål för Kompetenscenters verksamhet.  
**Ansvar:** Nämnden för samverkan och vuxenutbildning. Ska genomföras 2018.
- Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, i samverkan med stadsdelsnämnderna och samordningsförbunden i Göteborg, får i uppdrag att utveckla och förtydliga samarbetet mellan Kompetenscenter, samordningsförbund och stadsdelsnämnderna.  
**Ansvar:** Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning. Ska genomföras 2018.



## Näringsliv

### Analys

Göteborgs näringsliv har en internationell prägel med tydliga inslag av innovationsförmåga och entreprenörskap. De senaste åren har utvecklingen varit stark med en hög jobbtillväxt. Samtidigt befinner sig vissa grupper långt ifrån arbetsmarknaden. Näringslivet har en viktig roll när det gäller att bidra till ökad jämlikhet.

Med teknikutveckling och ökad global konkurrens ökar kraven på förändringsbenägenhet. Både näringslivet och Göteborgs Stads organisation behöver möta den strukturomvandling som följer av digitaliseringen och behovet av omställning mot en miljövänlig och hållbar produktion.

Göteborg är centrum i Sveriges viktigaste industriregion med flera globala och kunskapsintensiva tillverkningsföretag vilket skapar unika förutsättningar för Göteborgs Stad att vara testbädd för utvecklingen av nya innovationer.

I utvecklingen av delandets ekonomi finns stora möjligheter. Det går att minska miljöpåverkan, effektivisera processer och sänka kostnader.

Att klara kompetensförsörjningen är en stor utmaning. Det gäller att möta näringslivets behov av arbetskraft genom att bland annat ta tillvara kompetensen hos de som kommer hit som flyktingar. Att det finns många vakanser på arbetsmarknaden är både ett problem och en möjlighet.

Göteborg är inne i ett stort utvecklingsprång med omfattande investeringar i infrastruktur och stadsutveckling. Det är viktigt att attrahera investerare och kompetenser för att förverkliga de planer som finns. Arbetet med att förbättra Göteborgs Stad service gentemot företag är viktigt för att stärka företagsklimatet.

### Mål

- Göteborg ska vara en hållbar innovationsstad med ökande jobbtillväxt

*Göteborgs Stad ska stärka innovationsklimatet tillsammans med näringsliv, akademi och andra aktörer i syfte att utveckla hållbara och samhällsförbättrande innovationer. Göteborg ska ha ett starkt företagsklimat med ökande sysselsättning och låg arbetslöshet.  
Processägare: Business Region Göteborg.*

### Inriktningar

Göteborgs Stad ska samverka och föra en öppen dialog med representanter från politik, företag och forskning i syfte att göra Göteborg världsledande inom hållbart näringsliv. Göteborgs Stads näringspolitik ska bidra till fler jobb och ökad jämlikhet. Göteborg ska vara en föregångare i att anta klimatutmaningen och vara världsledande inom miljöteknik.

Göteborgs Stad ska vara en testarena för att utveckla nya hållbara innovationer i samverkan med näringsliv och akademi. Innovationer inom en rad områden, alltifrån mobilitet och stadsutveckling till kreativa näringar, hållbart arbetsliv och välfärdsteknik, ska kunna testas på ett kontrollerat och effektivt vis. Följdinnovationer och kunskapsspridning ska stimuleras. För att underlätta för alla involverade aktörer, inte minst de mindre företagen, ska det byggas upp en tydlig, enhetlig och transparent struktur kring testarenaverksamheten.

Göteborg ska vara en föregångare i att utnyttja digitaliseringens möjligheter. Göteborgs Stad ska, i samverkan med näringsliv och akademi, driva ett systematiskt utvecklingsarbete för att främja digitaliseringen i näringslivet samt för att se till att den nya digitala tekniken används på bästa sätt i de egna verksamheterna.

Göteborgs Stad ska skapa förutsättningar för att branschkluster inom näringslivet ska växa och nå framgång, bland annat genom att stimulera nätverkande och samverkan. Synergieffekter mellan branschkluster ska främjas.

Göteborgs Stad ska ta tillvara och stärka näringslivets engagemang för att minska skillnaderna i livsvillkor och hälsa samt viljan att bidra till en hållbar utveckling med ökad miljöhänsyn. Samverkansformer ska utvecklas för hur mindre och nystartade företag som vill växa ska kunna få stöd med kunnande, mentorskap och investeringar.

Göteborgs Stad ska intensifiera sitt långsiktiga och systematiska arbete med att förbättra servicen till och bemötandet av företag. Handlingsplanen för att det ska vara enkelt att driva företag i Göteborg ska fullföljas. En infrastruktur för att stimulera företagande och jobb i hela staden håller på att utvecklas med Entreprenörskvarter, Business Centers och Kompetenscenter. Dessa verksamheter ska vara samordnade och gemensamt stärka kompetensförsörjningen.

Stöd till småföretag ska ges på fler språk än svenska och synergieffekter ska skapas med Göteborgs Stads arbetsmarknadsåtgärder. Entreprenörskap ska stimuleras särskilt bland unga genom att stödja projekt och praktik inom gymnasieskolan och som en inriktning under sommarjobbsatsningen.

Göteborgs Stad ska jobba aktivt för att attrahera företagsetableringar. Investeringar

och samverkan inom Göteborgs Stad för att säkerställa service och kompetensförsörjning inom stadsutveckling ska öka. Arbetet med att ge ut gröna obligationer, som Göteborgs Stad blivit en föregångare inom, ska fortsätta utvecklas. Göteborgs Stad ska bidra till att fler sociala företag växer fram och delta i samverkan för idéburna offentliga partnerskap. Framväxten av delandets ekonomi som bygger på cirkulära principer, förtroende och tillit ska uppmuntras.

Göteborgs Stad ska bidra till att säkerställa näringslivets kompetensförsörjning och att förbättra matchningen med utbildningssystemet. Intresset för naturvetenskap och teknik behöver öka och Göteborgs Stad ska bidra till detta. Det ska finnas en sammanhållen funktion för att välkomna och lotsa den utländska arbetskraft som kommer till och finns i Göteborg.

Stadsplaneringen är en förutsättning för hållbar näringslivsutveckling. Nämnder och styrelser ska beakta möjligheten att placera sina verksamhetslokaler i andra stadsdelar än de mest centrala.

Göteborgs Stad ska arbeta vidare med konceptet tillåtande oaser, genom exempelvis ”Saltet på Ringön”.

Internationella samarbeten ska skapa mervärde för göteborgarna, utveckla näringslivet samt bidra till en långsiktigt hållbar stad och en attraktiv destination. I samverkan med omkringliggande region ska Göteborg vara en stark röst på EU-nivå.

Det är viktigt att alla som vistas i Göteborg har tillgång till internet. Satsningen på fritt wifi ska därför inriktas på torg och andra offentliga platser i socioekonomiskt utsatta områden.

### Uppdrag

- Det ska byggas upp en tydlig, enhetlig och transparent struktur för hur Göteborg ska fungera som en testarena för nya innovationer.  
**Ansvar:** Business Region Göteborg. Ska genomföras 2018.
- Det ska utredas hur Göteborg, på områden som exempelvis infrastruktur och stadsutveckling, bör följa och särskilt i ett hållbarhetsperspektiv dra nytta av den snabba utveckling inom automatisering, elektrifiering och digitalisering som äger rum i transportsektorn.  
**Ansvar:** Business Region Göteborg. Ska genomföras 2018.



- Den företagslotsfunktion som nu finns på Business Region Göteborg ska utökas i syfte att ge support i samband med de stora byggnationer som under några år kommer att präglade delar av Göteborg.  
**Ansvar:** Business Region Göteborg i samverkan med Göteborg & Co. Ska genomföras 2018.
- Möjligheterna för Göteborgs Stad att ge ut sociala obligationer, för investeringar inom ramen för fokusområdet ”skapa hälsofrämjande och hållbara livsmiljöer” inom Jämlikt Göteborg, ska utredas.  
**Ansvar:** Kommunstyrelsen. Ska genomföras 2018.
- Det ska utredas hur arbetet med att förbättra Göteborgs Stads service till företag har utvecklats så långt och vad som behöver göras för att åstadkomma ytterligare förbättringar.  
**Ansvar:** Business Region Göteborg. Ska genomföras 2018.
- Möjligheten och konsekvenserna av att avsätta mark och tak för att bygga solparker där mindre aktörer kan gå in i delägarskap ska utredas. Skulle resultatet vara positivt kan ett sådant arbete inledas.  
**Ansvar:** Fastighetsnämnden i samverkan med Göteborg Energi och Förvaltnings AB Framtiden. Ska genomföras 2018.





## Turism och evenemang

### Analys

Göteborg är en attraktiv och grön stad som förknippas med välkomnande göteborgare, evenemang och läget vid västkusten. Konkurrensen blir allt hårdare inom besöksnäringen men Göteborg har haft en stark utveckling. Antalet gästnätter har ökat kontinuerligt under lång tid och många unga får idag sina första jobb inom kultur och turism. Som en kustnära, liten storstad har Göteborg goda möjligheter att profileras som en destination med spännande evenemang, god tillgänglighet och bra boenden. Det finns den stora utvecklingspotentialen i att utnyttja närheten till vattnet, skärgården och omgivande natur.

Inom klustret Turism, Kultur och Evenemang finns goda möjligheter att i större utsträckning samordna och kraftsamla kring besöksnäringens utveckling i Göteborg.

### Mål

- Göteborgarnas möjlighet att turista i sin egen stad ska öka.

*Göteborg ska vara en hållbar turist-, mötes- och evenemangsstad med fler öppna arrangemang. Sysselsättningen och samverkan inom besöksnäringen ska öka.*

*Processägare: Göteborg & Co.*

### Inriktningar

Göteborg ska vara en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar kultur- och evenemangsstad. Turism och besöksnäring har stor betydelse för den lokala arbetsmarknaden och är ofta inkörsport till arbetslivet för unga människor. Göteborgs Stads verksamhet inom turism- och evenemang ska bidra till att minska skillnaderna i livsvillkor och hälsa. Samverkan mellan kommun, region och kommunalförbund ska stärka attraktionskraften hos Göteborg med omkringliggande region.

Fler öppna arrangemang där Göteborg utgör arenan och som kombineras med evenemang ger staden liv, ökad delaktighet och öppnar för fler besökare. Göteborgs Stads arbete ska ta tillvara möjligheter till turism och evenemang i stadens alla delar. Företagande inom kulturella och kreativa näringar ska öka. De evenemang som Göteborgs Stad deltar i ska ta hänsyn till miljö, djur och sociala villkor.



Stadens 400-årsjubileum 2021 är ett sätt att i dialog med göteborgarna utveckla Göteborg till en ännu bättre stad att leva, bo i och besöka. Fokus för 2018, "Go global", innebär att de internationella relationerna och rollen som hamnstad ska ges särskild uppmärksamhet i Göteborgs Stads verksamheter.

Eftersom ökad turism kan innebära utmaningar för miljö och klimat ska Göteborgs Stad arbeta med smarta lösningar för att säkra en ekologiskt hållbar utveckling. Hållbara transportalternativ till destinationen Göteborg ska profileras.

### Uppdrag

- Inom ramen för Mötesstaden ska en strategisk plan tas fram för att i bred samverkan stärka det systematiska arbetet med vetenskapliga kongresser.  
**Ansvar:** Göteborg & Co. Ska genomföras 2018.
- Besökarens val av hållbara transportalternativ till Göteborg ska främjas genom bland annat information och vägledning.  
**Ansvar:** Göteborg & Co. Ska genomföras 2018.



## Kultur

### Analys

Konst och kultur är en viktig del i ett demokratiskt och hållbart samhälle. Det skapar mötesplatser som ger utrymme för mångfald och social sammanhållning, vilket blir allt viktigare när fler människor vill bosätta sig i Göteborg.

Ett jämlikt Göteborg bygger på en bred och generell tillgång till kultur. Trots satsningar på ökad tillgänglighet finns det fortfarande stora skillnader i kulturellt deltagande, både inom och mellan stadsdelar. Problemet med lokaler behöver lösas för att kunna bygga bort kön till kulturskolan.

Kulturpolitik, konstpolitik och kulturplanering utgör viktiga pusselbitar för en socialt hållbar stad. Göteborgs Stads kulturprogram och dess handlingsplaner måste därför få ett större genomslag inom nämnder och styrelser.

Göteborgs Stads kulturinstitutioner utgör viktiga arenor för demokrati. Eftersom dessa inte är helt anpassade till den verksamhet som bedrivs och skulle kunna bedrivas där är behovet av ny-, om- och tillbyggnad mycket stort.

Ett rikt och växande kulturliv medför hård konkurrens mellan de kulturföreningar som söker stöd av Göteborgs Stad. Dessutom är obalansen mellan allt högre hyresnivåer och ett kulturstöd som inte utvecklas i samma takt ett strukturellt problem.

### Mål

- Tillgängligheten till kultur ska öka.

*Fler ska bli delaktiga i stadens kulturliv och särskilt fokus ska ligga på barn, unga och äldre. Antalet kulturutövare ska öka.*

*Processägare: Kulturnämnden och SDN Östra Göteborg.*

### Inriktningar

Konst och kultur ska vara ett verktyg i arbetet med att stärka människor och utjämna effekterna av socioekonomiska skillnader. Den kulturella jämlikheten ska öka så att alla får möjlighet att delta i kulturlivet utifrån sina behov, förutsättningar och intressen. Kultursamordnare och kulturombud är viktiga kulturförmedlare och ska därför finnas i varje stadsdel. Stadsdelsnämnderna ska särskilt stötta det lokala kulturlivet samt utöka utbudet av kulturaktiviteter och tillgängliggöra kulturarenor för personer med funktionsnedsättning.

För att Göteborgs invånare ska kunna uppleva och utöva kulturaktiviteter i sin närmiljö ska det finnas en god kulturell infrastruktur samt aktivt uppsökande verksamheter från både kulturinstitutioner och det fria kulturlivet. För att nå ökad delaktighet och stimulera eget skapande ska samverkan mellan kultursektorn i stadsdelarna, föreningar och enskilda utvecklas. Den stora utmaningen ligger i att bredda målgruppen och locka till sig nya besökare. Därför ska den pedagogiska och utåtriktade verksamheten utvecklas.

Göteborgs Stads kultursatsningar ska värna det fria kulturlivet och fokusera på icke-kommersiella verksamheter. Kulturinstitutionerna ska samverka med de fria kulturgrupperna och i större utsträckning upplåta lokaler åt dem. Göteborgs Stad ska även skapa goda villkor för konsten, där konstutövarnas oberoende ställning ska främjas.

Kulturskolan ska förstärkas och tillgängligheten öka så att fler verksamheter kan inrymmas. Därför måste behovet av tillgängliga och verksamhetsanpassade lokaler tillgodoses. El Sistema ska fortsätta utvecklas då kreativa möten möjliggörs, vilket stimulerar ungas inlärningsförmåga.

Museerna ska utvecklas så att de även i fortsättningen är intressanta, relevanta och utmanande med fokus på publiken. De har därför behov av att moderniseras, upprustas och anpassas lokalmässigt. Därtill ska Göteborgs magasinerade samlingar bevaras, vårdas och tillgängliggöras mer än idag.

Folkbiblioteken och kulturhusen ska vara mötesplatser som möjliggör samt ger lust och motivation till läsning, språkinläring, kreativitet, upplevelser och eget skapande. Läxhjälp ska erbjudas på alla bibliotek.

## Uppdrag

- Alla elever i grundskolan i samtliga stadsdelar ska erbjudas minst ett scenkonstbesök.  
**Ansvar:** Alla stadsdelsnämnder. Ska genomföras 2018.
- Kulturskolan ska byggas ut så att kön försvinner.  
**Ansvar:** Alla stadsdelsnämnder. Ska genomföras 2018.
- En samverkansplattform ska skapas ihop med akademi, de kreativa och kulturella branscherna och ideella aktörer inom mode, design, konsthantverk och arkitektur.  
**Ansvar:** Business Region Göteborg i samverkan med Kulturnämnden. Ska genomföras 2018.
- För att främja en levande och trygg stadsmiljö ska öppettiderna förlängas på några utvalda bibliotek, fritidsgårdar och ungdomsverksamheter i olika delar av Göteborg.  
**Ansvar:** Kulturnämnden i samverkan med Kommunstyrelsen. Ska genomföras 2018.
- Möjligheten för att etablera ett ungdomens hus i centrala Göteborg ska utredas.  
**Ansvar:** Kommunstyrelsen. Ska genomföras 2018.



## Personal

### Analys

Göteborgs Stad har i sin roll som arbetsgivare ett stort ansvar för att skapa ett mer jämlikt Göteborg. Allt fler väljer att flytta till Göteborg. Det gör att behovet av bland annat äldreboenden, förskolor och skolor växer. Därmed ökar även Göteborgs Stads behov av personal. Det behöver täckas av rekryteringsinsatser som även riktas till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Göteborgs Stad har för närvarande en ansträngd arbetsmiljösituation. Framförallt när det gäller den psykosociala arbetsmiljön. Detta leder till bland annat ökad sjukfrånvaro. Det är en utmaning att bryta denna utveckling.

Den strukturella diskrimineringen i samhället av kvinnor och utrikes födda innebär att de har det svårare att nå högre befattningar i Göteborgs Stad. Andelen födda utanför Norden är lägre på chefsnivå än på medarbetarnivå. Detsamma gäller för andelen kvinnor inom delar av Göteborgs Stad. Det finns också osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män.

### Mål

- Osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor ska upphöra.

*Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt löneskillnader inom samma intervall i arbetsvärderingssystemet BAS.*

*Processägare: Kommunstyrelsen.*

### Inriktningar

Invånare och anställda ska uppfatta Göteborgs Stad som en attraktiv arbetsplats med rättvisa och trygga arbetsvillkor. Personalen ska vara delaktig och ha inflytande över sin egen arbetssituation och öppenhet ska råda.

Göteborgs Stad ska arbeta med kompetensutveckling, tydlighet i organisationen och delegering av ansvar för att verksamheterna ska kunna rekrytera, behålla och utveckla kompetenta medarbetare. Möjligheten att rekrytera internt ska alltid prövas.



Personalsammansättningen ska på alla nivåer spegla befolkningsstrukturen. Det ska finnas ett rättvist, tydligt och öppet system för befordran och karriärutveckling. Det är viktigt att ta tillvara på kompetens hos personer med utländsk bakgrund. Fler-språkighet ska betraktas som meriterande. Göteborgs Stad ska i rollen som arbetsgivare vara ett föredöme när det gäller att motverka alla former av diskriminering, kränkningar och trakasserier på arbetsplatsen. Göteborgs Stad ska i högre utsträckning rekrytera personer med funktionsnedsättning.

Förskolan och grundskolan står inför stora organisatoriska förändringar, men också inför stora utmaningar att anställa och behålla utbildad personal. En bemanningsenhet som fokuserar på enbart utbildningsområdet kommer behövas för att tillgodose personalbehovet i framtiden. En sådan enhet ska utredas.

Göteborgs Stad har som arbetsgivare ett stort ansvar för den växande gruppen nyanlända. Genom att aktivt tillvarata de nyanländas kompetens kan Göteborgs Stads rekryteringsbehov inom flera sektorer mötas på ett bättre sätt. Möjligheten att rekrytera chefer födda utanför Norden från dessa grupper ska tillvaratas.

Göteborgs Stad ska tillsammans med arbetstagarorganisationerna samverka för att finna hållbara lösningar inom modellen för det stegvisa jobb- och kunskapslyftet.

För att möjliggöra god praktik för studenter och ett större kunskapsinflöde till Göteborgs Stad behöver samarbetet intensifieras. Som en del i samarbetet ska studenter ges goda möjligheter till praktik.

Validering av reella kompetenser hos de anställda samt kompletterande fortbildnings- och utvecklingsinsatser ska vara integrerade delar i Göteborgs Stads verksamheter för att lyfta kompetensnivån.

På central nivå ska Göteborgs Stad tillsammans med arbetstagarorganisationerna utveckla en modell där framförallt en del äldre medarbetare får möjlighet att ägna en del av sin arbetstid åt handledarstöd/mentorskap för nyanställda och praktikanter. Modellen ska göra det lättare för unga att lära sig ett nytt yrke och ska underlätta för äldre att jobba till ordinarie pensionsålder. Detta ger en smidigare kompetensförsörjning, ett mer hållbart arbetsliv och en högre kvalitet i verksamheten.

För att ge medarbetarna och verksamheterna möjlighet att utvecklas ska intern rörlighet stimuleras, såväl inom som mellan Göteborgs Stads förvaltningar och bolag. Tjänster ska utannonseras. Samtidigt är det viktigt att i ett verksamhetsperspektiv stärka förmågan att behålla kompetenta medarbetare. Innan externa konsulter anlitas av förvaltningar och bolag ska det prövas om behovet kan tillgodoses inom Göteborgs Stad.



Göteborgs Stad ska som arbetsgivare vara ett föredöme när det gäller att aktivt motverka alla former av diskriminering, kränkningar och trakasserier på arbetsplatsen. Göteborgs Stad ska i högre utsträckning rekrytera personer med funktionsnedsättning.

För att Göteborgs Stads chefer ska kunna utöva sitt ledarskap på bästa sätt ska insatserna för att ge dem rätt organisatoriska förutsättningar stärkas.

Chefer ska sträva efter en förtroendefull samverkan med de anställda och deras fackliga organisationer. Det är av stor vikt att samtliga chefer tillämpar de bestämmelser som återfinns i avtalet Samverkan Göteborg.

Arbetsmiljöarbetet ska inriktas på att främja hälsa och förebygga ohälsa, även psykosocial.

Information ska ges om stöd för anställda som utsätts för våld i nära relationer. Arbetet för bättre hälsa och mot våld i nära relationer ska ske i nära samverkan med företagshälsovården.

Som arbetsgivare har Göteborgs Stad ansvar att vidta åtgärder för att underlätta återgången till arbetslivet för de cirka 1100 långtidssjukskrivna medarbetare genom rehabiliterande insatser. Detta sker bäst i samverkan mellan arbetsgivaren, försäkringskassan och arbetsförmedlingen genom samordningsförbunden.

Som en viktig arbetsmiljöåtgärd ska Göteborgs Stad inleda ett systematiskt arbete för att i vissa arbetsuppgifter avlasta de yrkesgrupper som idag utsätts för hög belastning. Yrkesgrupperna ska avlastas genom att arbetsgivaren och de fackliga organisationerna identifierar arbetsuppgifter som i stället ska utföras av kompletterande personal. Ny personal ska anställas enligt gällande norm. Det ska samtidigt prövas om avlastning kan ske även genom att IT-stödet görs mer användarvänligt och funktionellt.

Problematiken kring ensamarbete, exempelvis i HVB-hem, ska uppmärksammas.

Friskvård är en viktig faktor för att sänka sjuktagen och för att Göteborgs Stad fortsatt ska vara en attraktiv arbetsgivare.

Insatserna genom potten Hållbart arbetsliv ska fördubblas. Göteborgs Stads anställda ska kunna ha en hälsosam balans mellan arbete och fritid. Det är viktigt att pröva olika arbetstidsinnovationer, exempelvis sänkt arbetstid. Resultaten från innovationerna ska dokumenteras för att kunna spridas.

Göteborgs Stad ska ha trygga anställningsvillkor samt jämställda och konkurrenskraftiga löner. Göteborgs Stads norm ska vara att erbjuda alla tillsvidareanställning



och heltid. Samtidigt ska alla anställda i Göteborgs Stad ges möjlighet att arbeta deltid. Andelen arbetad tid som utförs av timavlönade ska minska. Av den arbetade tiden i Göteborgs Stad som helhet ska max fem procent utföras av timavlönad personal. Tillsvidareanställda inom avtalsområden där det finns samverkansavtal ska inte sägas upp på grund av arbetsbrist utan i första hand erbjudas en annan placering.

Göteborgs Stad anställda ska uppmuntras till att ta ut föräldraledighet med en jämställd fördelning.

Högre löneindex ska utgå till kvinnodominerade verksamheter, det vill säga vård, omsorg och undervisning. Det ska skapas en handlingsplan för hur löneökningar ska prioriteras i syfte att ta bort osakliga löneskillnader samt för att trygga kompetensförsörjningen på kort och lång sikt.

Som en del av arbetet att skapa en mer jämlik stad ska löneskillnaderna inom den egna organisationen minskas genom att prioritera de lägst betalda samt ha en restriktiv hållning vid lönesättning av de högsta cheferna och lönerevidering av Göteborgs Stads högst betalda.

### Uppdrag

- Andelen chefer födda utanför Norden ska öka kraftigt och aktivt följas upp.  
**Ansvar:** Alla nämnder och styrelser. Ska genomföras 2018.
- Andelen kvinnliga chefer inom manligt dominerade verksamheter ska överstiga andelen kvinnor inom samma verksamhet.  
**Ansvar:** Alla nämnder och styrelser. Ska genomföras 2018.
- Långtidssjukskrivningar ska minska genom samverkan med samordningsförbunden.  
**Ansvar:** Alla stadsdelsnämnder. Ska genomföras 2018.
- Förskolepersonal ska undantas från karensdag/avgift under perioden oktober till mars.  
**Ansvar:** Kommunstyrelsen. Ska genomföras 2018.
- En lönesatsning för rektorer och förskolechefer ska genomföras  
**Ansvar:** Kommunstyrelsen. Ska genomföras 2018.
- Heltidsmättet för nattarbete ska minskas.  
**Ansvar:** Kommunstyrelsen. Ska genomföras 2018.
- Ledsagare och handledare i Göteborgs Stad ska utbildas i syntolkning.  
**Ansvar:** Kommunstyrelsen. Ska genomföras 2018.



## Inköp och upphandling

### Analys

Göteborgs Stad har intagit en tät position i landet i arbetet med att ställa krav på miljö, etik och social hänsyn vid upphandling. Göteborgs Stad har implementerat modellen för social hänsyn för att utveckla upphandlingar samt går före med att upphandla ekologiskt kött och följer upp etiska krav utomlands. Göteborgs Stads verksamhet för inköp och upphandling övergick i början av 2017 i nämndform och det ökar möjligheterna att samordna Göteborgs Stads inköpsprocess.

Göteborg ska vara en hållbar stad. Genom att ställa miljökrav vid upphandling möjliggörs en högre andel miljöanpassade alternativ. Göteborg är en av Sveriges största inköpare av livsmedel. Det gör att Göteborgs Stads nya livsmedelsavtal för grossist har en faktisk påverkan på tillgången av etiskt- och ekologiskt märkta produkter.

EU:s upphandlingsdirektiv betonar en mångfald aspekter förutom de ekonomiska - såsom miljö, social hänsyn och innovation. Implementeringen i den svenska lagstiftningen påverkar dock Göteborgs Stads förutsättningar, både i tid och i form, för att arbeta med hållbara upphandlingar. Att ställa sociala krav i upphandling förbättrar människors livssituation och bidrar till att hålla ihop staden.

### Mål

- Göteborgs Stad ska öka andelen hållbara upphandlingar.

*Arbetet ska inriktas på att skapa förutsättningar för jobb, minska skillnader i livsvillkor och som bidrar till en bättre miljö.*

*Processägare: Nämnden för inköp och upphandling.*

### Inriktningar

Göteborgs Stad ska vara ledande i landet och vara pådrivande för en social och ekologisk utveckling av svensk upphandlingslagstiftning och praxis.

Göteborgs Stad ska ta fasta på de möjligheter som följer med upphandlingslagstiftningen. Genom upphandlingsvillkoren ska Göteborgs Stad verka för att så långt det är möjligt ställa krav på arbetsvillkor motsvarande fullvärdiga svenska kollektivavtal.



Arbetet med modellen social hänsyn ska främja sysselsättningsmöjligheter för personer som står långt från arbetsmarknaden, stimulera social integration, lika möjligheter och sociala rättigheter. Det är viktigt att modellen är flexibel utifrån det behov av kompetensutveckling som finns hos de arbetslösa. Upphandlande enheter som ställer krav enligt modellen social hänsyn ska göra detta i samråd med Stödfunktionen vid förvaltningen för inköp och upphandling.

I många områden där det finns renoveringsbehov finns det också stor arbetslöshet. Utbildningsinsatser i samband med modellen för social hänsyn vid upphandling kan lämpligen användas som ett medel att ge sysselsättning och arbete åt invånarna i eller i närheten av de bostadsområden som ska upprustas.

Upphandlingsområdet bör präglas av Göteborgs Stads övergripande arbete för ökad jämlikhet. Nämnden för inköp och upphandling ska erbjuda stöd för att höja kunskapen om modellen social hänsyn och dess möjligheter bland leverantörer.

Göteborgs Stad handlar årligen för cirka 20 miljarder och Nämnden för inköp och upphandling har en viktig roll att öka samordningen av Göteborgs Stads inköp. En för staden gemensam inköpsplan är en viktig del i arbetet för att skapa samordningsvinster i inköpsprocessen. Strategin ska bland annat implementeras med hjälp av en särskild analysfunktion som möjliggör effektiviseringar och besparingar.

Andelen ekologisk mat ska vara 50 procent innan mandatperiodens slut. Det är prioriterat att höja lägstanivån i de verksamheter som i nuläget inte uppnår målet. Andelen vegetarisk mat och miljömåltiderna ska öka. Allt kött som serveras ska vara ekologiskt. Rödlitad fisk och skaldjur ska inte serveras. Produkter som upphandlas ska i större andel vara miljömärkta. Stadens upphandlingar ska också beakta antidiskrimineringsvillkor, tillgänglighetskrav, hållbarhetskriterier, djuretiska kriterier, frågor om etisk handel och företags sociala ansvar (CSR).

Göteborgs Stad är diplomerad Fair Trade-stad och ska vara ett föredöme för rättvis handel och etisk konsumtion. Göteborgs Stad ska stimulera framväxten av socialt medvetna marknader.

Göteborgs Stad ska främja små- och medelstora företags möjlighet att delta i upphandlingar genom att exempelvis bryta upp kontrakt i mindre delar. Former ska utvecklas för hur innovationsupphandling kan användas för att utveckla Göteborgs Stads verksamheter i samverkan med forskning, företag och andra offentliga aktörer.

Val av material och möjligheten till återanvändning vid till exempel bostadsbyggande, elektronisk utrustning och anläggningsarbete påverkar klimatet och ska beaktas i planer, upphandlingar och i förfrågningsunderlag. Inriktningen är att använda material som innebär liten klimatpåverkan under sin livscykel.



Vid upphandling av konsulttjänster för chefs- och medarbetarutveckling ska krav ställas på normkritisk kompetens.

### Uppdrag

- Minst 50 procent av Göteborgs Stads tjänsteupphandlingar ska göras med modellen för social hänsyn.  
**Ansvar:** Nämnden för inköp och upphandling.  
Ska genomföras 2018.
- En modell ska tas fram för hur Göteborgs Stad så långt det är möjligt ska kunna ställa krav på arbetsvillkor motsvarande fullvärdiga svenska kollektivavtal som också tar tillvara på erfarenheter av genomförda upphandlingar enligt Vita jobbmodellen.  
**Ansvar:** Nämnden för inköp och upphandling.  
Ska genomföras 2018.
- Ta fram en för Göteborgs Stad gemensam inköpsplan, såväl på övergripande nivå som på delnivåer, för att skapa samordningsvinster i inköpsprocessen.  
**Ansvar:** Nämnden för inköp och upphandling.  
Ska genomföras 2018.
- Ta fram en plan för att öka andelen upphandlingar med modellen reserverad upphandling.  
**Ansvar:** Nämnden för inköp och upphandling.  
Ska genomföras 2018.



## Ekonomi

Göteborg är inne i ett dynamiskt utvecklingsprång. Det makroekonomiska läget är positivt. Konjunkturen har de senaste åren varit gynnsam. Tillväxten ligger på höga nivåer, exporten stiger och arbetslösheten minskar. Även om en mindre avmattning tycks vara på väg talar mycket för att den ekonomiska utvecklingen under de närmaste åren blir relativt gynnsam.

Göteborg växer i rask takt och befolkningen ökar kraftigt. Infrastrukturen moderniseras i syfte att öka den ekonomiska, ekologiska och sociala hållbarheten. Samtidigt förbinder Parisavtalet Sverige att ytterligare höja ribban i klimatomställningen. Även arbetet med att göra Göteborg till en mer jämlik stad behöver stärkas. Vidare är bostadsbyggandet intensivt och stadsutvecklingsplanerna omfattande. Detta medför att Göteborgs Stads verksamheter kommer att möta allt större behov.

Förändringar i den demografiska sammansättningen bidrar till att ytterligare spä på behoven. Stora årskullar når nu skolåldern. Pensionärerna kommer bli allt fler. Det innebär att trycket på skolan och äldreomsorgen kommer att öka.

Stadsutvecklingen och demografin skapar utmaningar för Göteborgs Stads budget. Trots den goda konjunkturen behöver Göteborgs Stad vidta aktiva åtgärder för att bibehålla en god ekonomisk hushållning över tid. En långsiktigt hållbar budgethantering förutsätter att starkare kärnverksamheter och höjda investeringsnivåer kan finansieras inom en stabil intäktsram.

Det behöver göras en grundlig översyn av den totala kostnadsbilden och vad som kan förstärkas på intäktsidan. En sådan översyn bör kopplas till en fördjupad dialog kring den generella ansvarsfördelningen mellan stat och kommun.

Göteborg ligger i framkant när det gäller arbetet för ökad jämlikhet, mänskliga rättigheter och miljö- och klimatomställningen. Arbetet med Jämlikt Göteborg syftar till att förbättra den ekonomiska utvecklingen bland annat genom minskade klyftor. Dessutom har gröna obligationer satt Göteborg på kartan internationellt. Erfarenheterna från det arbetet ska användas för att ytterligare stärka ekonomistyrningens möjligheter för bättre miljöresultat. Samverkan mellan miljö- och ekonomistyrningen ska utvecklas ytterligare. Göteborgs Stad ska även fortsätta att driva på för en ambitiös klimatomställning och för ökad hållbarhet genom aktiva val inom kapital- och skuldförvaltningen.

Riktlinjerna för god ekonomisk hushållning är avgörande för att upprätthålla en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling. Dessa ligger till grund för den långsiktiga ekonomiska strategi som reflekteras i denna budget.

För att kunna möta de kort- och långsiktiga budgetutmaningarna på ett ansvarsfullt sätt behöver Göteborgs Stad i grunden ha en sund och stabil resultatnivå. För 2016 gällde ett planerat nollresultat. För både 2017 och 2018 planeras ett plusresultat. Resultatutjämningsreserven kommer inte att utnyttjas under 2018.

För att kunna planera och prioritera framöver behöver planerings- och beslutsunderlagen utvecklas så att de ekonomiska konsekvenserna för Göteborgs Stad kan hanteras i god tid och ur ett hela-staden-perspektiv. Alternativa finansieringslösningar och möjligheter till omprioriteringar bör konsekvent utredas och beskrivas. Vid större beslut bör alltid en second opinion inhämtas. Göteborgs Stads nämnder och styrelser behöver arbeta aktivt med att göra effektiviseringar, identifiera nya finansieringslösningar och frigöra resurser – exempelvis via gemensamma tjänster och samlokalisering.

Det finns en stor potential i att utveckla och effektivisera IT-arbetet på samma gång. Nämnden för intraservice ska göra systematiska insatser för att konsolidera och rationalisera IT-hanteringen inom Göteborgs Stad och därigenom sänka sina utdebiterade kostnader.

Göteborgs Stads samlade hantering av anläggningar och lokaler behöver rationaliseras. Det behövs en tydligare helhetssyn i planering och genomförande. Göteborgs Stads verksamheter ska samutnyttja de egna lokalerna och fastigheterna så effektivt som möjligt och se till att minska de samlade hyreskostnaderna.

Det finns en potential i att sänka overhead- och administrationskostnaderna i Göteborgs Stad. Den potentialen ska utnyttjas. Alla nämnder ska påbörja ett arbete för att effektivisera sina utvecklings-, kommunikations- och ekonomiprocesser.

### Utdelning

Staden har genom bolagsöversynen skapat möjligheter till en mer aktiv och effektiv ägarstyrning. Dessa möjligheter behöver utnyttjas på ett mer systematiskt vis.

Göteborgs Stad ska ta regelbunden utdelning ur bolagsfären. Detta ska göras i enlighet med fasta, förutsägbara och transparenta rutiner. Nivån på utdelningen för nästkommande år ska varje år fastställas inom ramen för ordinarie budgetprocess.

För 2018 gäller en utdelningsnivå som fungerar bra i det korta perspektivet, men som förmodligen inte är hållbar i det längre perspektivet. Utdelningen ska därför anpassas så att den senast från år 2020 ligger på en nivå som kan ses som långsiktigt hållbar i perspektivet av en konjunkturcykel.

## Investeringar

Under planperioden 2016–2019 ligger den genomsnittliga investeringsvolymen på över fem miljarder kr per år, vilket innebär mer än fördubblade volymer jämfört med den förra fyraårsperioden.

Investeringar inom Göteborgs Stad ska bygga på en analys av såväl miljö- och omvärldsfaktorer som verksamhetsmässiga och ekonomiska förutsättningar och konsekvenser. Göteborgs Stad har, liksom andra snabbväxande städer, en tuff och viktig uppgift i att klara av att finansiera och genomföra de omfattande investeringar som kommer att krävas för att möta de ökande behoven.

I och med att stora årskullar nu successivt börjar skolan behöver skollokaler utökas i snabb takt. Det handlar både om att ta väl hand om befintliga lokaler och om att göra breda nyinvesteringar. Lokaler kan med fördel ha mer än ett användningsområde.

Investeringsplaneringen ska ha ett hela-staden-perspektiv. Nämnds- och bolagssfärerna ska genomgående ses som en helhet. Inför varje större investeringsbeslut ska en samlad bedömning göras utifrån Göteborgs Stads totala behov.

Det är lika viktigt att planera framåt som att följa upp och utvärdera pågående och genomförda investeringsprojekt. För att säkerställa god effektivitet, hög kvalitet och låga kostnader behöver investeringsuppföljningen förstärkas. Detta gäller även exploateringsinvesteringarna.

Nämnder och styrelser ska samverka mer för att förbättra effektiviteten och måluppfyllelsen. För att minimera kostnaderna ska det i den tidsmässiga planeringen tas hänsyn till konjunkturläget och den rådande prisbilden.

Arbetet med att jämställdhetsberäkna investeringsunderlagen har utvecklats. Samtliga investerande nämnder och styrelser behöver dock ta ytterligare steg framåt i detta avseende.

## Skattesatser och taxor

Skattesatsen är oförändrad 21:12 per skattekrona. För taxekollektiven gäller följande: den samlade finansieringen via taxorna får för avfallsverksamheten höjas med maximalt 3,5 procent och för va-verksamhetens bruksavgift höjas med maximalt 2,0 procent.



## Kompletteringsbudgetar

Principen för kompletteringsbudgetar är att så mycket som möjligt i budgethanteringen, i synnerhet frågor av större vikt eller principiell karaktär, ska ligga inom ramen för ordinarie budgetprocess. Om det på central nivå finns särskilda behov av anpassningar kan kommunstyrelsen fatta beslut om kompletteringsbudgetar.

Under 2018 kommer två nya nämnder för skola respektive förskola att bildas. I denna budget ligger stadsdelsnämndernas ramar inklusive resurser för dessa två nämnder. Vidare framgår vad som ska föras över till de två nya nämnderna samt de två nya nämndernas ramar. Om genomförandearbetet leder till beslut om att ansvar mellan befintliga nämnder och de nya nämnderna ska justeras får det hanteras i kommande kompletteringsbudgetar.

## Eget kapital

Styrningen och regelverket för eget kapital ska utgå från hur det ekonomiska utrymmet ser ut kommuncentralt och ska därför värderas årligen. Regelverket ska också anpassas till de specifika förutsättningar som råder för taxekollektiven. För 2018 har nämnderna att använda eget kapital motsvarande 0,5 procent av antingen kommunbidraget eller omslutningen. Om nämnderna vill använda mer ska de som tidigare göra en framställan till kommunstyrelsen. Framställan ska inkludera en noggrann redogörelse för sakförhållanden och motiv. Kommunstyrelsen ska särskilt försäkra sig om att det egna kapitalet används för att hantera omställningskostnader, eller liknade kortsiktiga kostnader, och inte för att finansiera långsiktiga driftskostnader. Kommunstyrelsen ska också försäkra sig om att Göteborgs Stads samlade ekonomiska läge tillåter att ytterligare eget kapital kan tas i anspråk utan att riskera god ekonomisk hushållning.

Under 2018 kommer skola och förskola genomgå en omorganisation. Det är då rimligt att öppna för en lätt utökad flexibilitet i budgethanteringen. Som en tillfällig lösning för 2018 får stadsdelsnämnderna samt de nya nämnderna för skola och förskola möjlighet att använda eget kapital motsvarande 0,7 procent av antingen kommunbidrag eller omslutning. Den högre nivån ska tillämpas inom ramen för ordinarie regler för eget kapital.

## Utvecklingsfond

Genom budgeten för 2018 används de sista medlen ur Utvecklingsfonden till att förstärka satsningen på ett hållbart arbetsliv. En övervägande del av medlen har använts för satsningar inom skolan och det sociala området. Det har varit viktiga investeringar i verksamheterna som bör ge minskade kostnader framöver.





## Förändringsfaktorn

För stadsdelsnämnderna, Utbildningsnämnden och de nya nämnderna för skola och förskola är förändringsfaktorn helt borttagen. För Social resursnämnd fastställs förändringsfaktorn till 0,25 procent. Facknämnder inklusive stadsrevisionen får en förändringsfaktor på 0,5 procent. Samtliga resursnämndsuppdrag får en förändringsfaktor på 0,5 procent.

## Pris- och lönekompensation

Nivån på pris- och lönekompensationen ska avspegla kostnadsutvecklingen i samhället och mer specifikt i den kommunala sektorn. Nivån ska också ta hänsyn till det ekonomiska utrymmet.

Lönekompensationen för 2018 är i grunden 2,4 procent. För de verksamheter som är inriktade på välfärdsområdet inom stadsdelarna utgår en kompensation som är förhöjd med 0,35 procentenheter, det vill säga totalt 2,75 procent. För de verksamheter som är inriktade på förskola, skola och skolbarnomsorg höjs kompensationen ytterligare till 3,0 procent.

Inom stadsdelsnämnderna finns ett antal yrkesgrupper med mycket låga löner, särskilt inom äldreomsorgen och funktionshinderverksamheten. För att höja dessa grupper lönenivå satsas ytterligare 15 miljoner kronor på helåret.

Priskompensationen för lokaler blir 2,5 procent. För övrig verksamhet är kompensationen 1,5 procent.

För Regionarkivet och Stadsteatern som Göteborgs Stad driver gemensamt med Västra Götalandsregionen blir index totalt 2 procent.

## Principer för beräkning av internränta

Nämndernas kostnader för investeringar ska anpassas efter kommunens långsiktiga kapitalkostnad och ska vara relativt stabila över tid. Det långsiktiga allmänna ränteläget i omvärlden motiverar ett fastställande av sänkning av internräntan till 1,75 procent.

## Uppdrag

- En konsolidering och rationalisering av IT-hanteringen inom både förvaltningar och bolag ska inledas.  
**Ansvar:** Nämnden för intraservice. Ska genomföras 2018.
- Ett förslag ska tas fram för hur en långsiktigt hållbar utdelningsnivå för Stadshus AB kan definieras, beräknas och implementeras  
**Ansvar:** Stadshus AB i samverkan med kommunstyrelsen. Ska genomföras 2018.
- Social resursnämnds organisering ska utredas med ambitionen att renodla uppdraget och minska kostnaderna med tre respektive fem procent.  
**Ansvar:** Social resursnämnd. Ska genomföras 2018.
- Förslag till beslut och konsekvensanalyser av dessa ska tas fram för att justera ned de rabatter som fullmäktige tidigare infört gällande tomträttsavgäld. Dessa ska ingå som underlag till budgetberedningen för budget 2019.  
**Ansvar:** Kommunstyrelsen i samverkan med Fastighetsnämnden. Ska genomföras 2018.

## Ekonomisk sammanställning 2018–2020, Mnkr

	2018	2019	2020
<b>RESULTATRÄKNING</b>			
Verksamhetens intäkter	10 392	10 614	10 825
Verksamhetens kostnader	-40 951	-41 886	-42 917
Förändring av utvecklingsfond	27		
Avskrivningar	-1 300	-1 350	-1 400
<b>Verksamhetens nettokostnader</b>	<b>-31 832</b>	<b>-32 622</b>	<b>-33 491</b>
Skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning med mera	31 275	32 125	33 044
Finansiellt netto, inkl. utdelning	657	597	547
<b>Årets resultat</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>
<b>BALANSRÄKNING</b>			
<b>Tillgångar</b>			
Anläggningstillgångar	60 300	70 100	80 000
Omsättningstillgångar	17 400	17 700	18 000
<b>Summa tillgångar</b>	<b>77 700</b>	<b>87 800</b>	<b>98 000</b>
<b>Eget kapital, avsättningar och skulder</b>			
<b>Eget kapital</b>			
varav årets resultat	100	100	100
varav resultatutjämningsreserv	869	869	869
<b>Avsättningar</b>	<b>3 500</b>	<b>3 500</b>	<b>3 500</b>
Långfristiga skulder	38 200	48 000	57 900
Kortfristiga skulder	15 000	15 200	15 400
<b>Summa skulder</b>	<b>53 200</b>	<b>63 200</b>	<b>73 300</b>
<b>Summa eget kapital, avsättningar och skulder</b>	<b>77 700</b>	<b>87 800</b>	<b>98 000</b>



## Ekonomiska ramar 2018, Tkr

Stadsdelsnämnder	Totalt	Avgår förskola	Avgår skola	Återstår
Angered	3 231 100	-248 400	-557 100	2 425 600
Östra Göteborg	2 817 600	-217 200	-398 000	2 202 400
Örgryte-Härlanda	2 102 900	-176 600	-263 400	1 662 900
Centrum	1 653 400	-135 500	-176 000	1 341 900
Majorna-Linné	2 072 000	-185 900	-256 900	1 629 200
Askim-Frölunda-Högsbo	2 814 200	-218 500	-376 900	2 218 800
Västra Göteborg	2 434 900	-200 200	-412 100	1 822 600
Västra Hisingen	2 797 700	-246 200	-512 100	2 039 400
Lundby	1 765 700	-172 200	-238 400	1 355 100
Norra Hisingen	2 342 800	-183 900	-377 100	1 781 800
<b>Summa SDN befolkningsansvar</b>	<b>24 032 300</b>	<b>-1 984 600</b>	<b>-3 568 000</b>	<b>18 479 700</b>
<b>Resursnämndsuppgifter SDN</b>				<b>206 630</b>
<b>Expansion inom funktionshinderområdet avseende LSS</b>				<b>86 000</b>
<b>Nämnder med särskild inriktning</b>				
Byggnadsnämnden				118 000
Fastighetsnämnden				36 800
Förskolenämnden, från 1 juli 2018				1 994 400
Idrotts- och föreningsnämnden				433 300
Kommunledningen				312 900
Kulturnämnden				401 200
Lokalnämnden				-185 300
Miljö- och klimatnämnden				87 800
Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning				675 900
Nämnden för inköp och upphandling				8 100
Nämnden för intraservice				22 200
Nämnden för konsument- och medborgarservice				57 500
Park- och naturnämnden				235 800
Grundskolenämnden, från 1 juli 2018				3 584 100
Social resursnämnd				707 800
Trafiknämnden				761 300
Utbildningsnämnden (Gymnasiet)				1 929 900
Valnämnden				10 700
<b>Nämnder med taxefinansierad verksamhet</b>				
Kretslopp och vattennämnden				-



## Ekonomiska ramar 2018, Tkr

Ekonomiska ramar med gemensamt samverkansansvar	
<b>Trygg vacker stad;</b>	
Trafiknämnden, Park- och naturnämnden samt Byggnadsnämnden	33 000
Ekonomiska ramar för särskilda budgetposter	
Arkivnämnden	21 200
Business Region Göteborg AB	28 000
Fastighetsnämnden; transfereringar	73 000
Göteborg & Co Träffpunkt AB	115 700
Idrotts- och föreningsnämnden; studieförbunden	31 200
Räddningstjänstförbundet Storgöteborg	334 300
Överförmyndarnämnden; arvoden	18 200
Kommuncentrala poster	
Beredskap nämndernas användning av eget kapital	175 000
Reservation naturreservat	4 300
Kvilledalen	5 000
Reservation jordbruksmark stadsnära odling	4 000
Jubileumssatsningen bostäder (BoStad 2021)	15 000
Enkelt avhjälpna hinder	25 000
Personal-/kompetensförsörjning	71 945
Kostnader för assistansersättning (LASS)	235 000
Stärka Social ekonomi	2 000
Revisorskollegiet	33 478
Bidrag Göteborgs symfoniker	2 500
Göteborgs internationella miljöpris	1 500
Göteborg Stad tillköp i kollektivtrafiken	292 300
Sommarlovskort för skolungdomar	22 050
Jubileumsplanen Göteborg 400 år	10 000
Broddar till pensionärer	500
Öppet Göteborg – utökade öppettider på bl a bibliotek, fritidsgårdar	8 000
<b>Totalt ekonomiska ramar</b>	<b>31 526 903</b>

## Resursfördelning stadsdelsnämnder 2018

Målgrupp/kriterier	Antal	Vikt, kr	tkr	(%) av målgrupp
<b>Barn och unga</b>				
1–5 år	34 317	104 191	3 575 600	26,7%
6–9 år	25 646	79 386	2 035 900	15,2%
10–11 år	12 062	72 398	873 300	6,5%
12–15 år	22 268	97 849	2 178 900	16,3%
16–19 år	22 763	2 428	55 300	0,4%
Barn (1–9) med förvärvsarbetande eller studerande förälder			1 056 600	7,9%
Barnfamiljer med inkomst under 200 tkr/år			543 800	4,1%
Barn/ungdomar (0–20 år) med utländsk bakgrund			944 700	7,1%
Barn (6–15 år) med föräldrar med högst gymnasial utbildning			1 152 900	8,6%
Barn (0–17 år) med ej gift förälder utan arbete			960 500	7,2%
<b>Summa barn och unga</b>			<b>13 377 500</b>	<b>100,0%</b>
<b>Vuxna och äldre inkl. funktionshinder</b>				
20–64 år	355 152	1 002	356 000	3,7%
65–74 år	49 208	1 559	76 700	0,8%
75–79 år	15 873	17 656	280 300	2,9%
80–84 år	10 557	34 441	363 600	3,8%
85–89 år	7 098	73 174	519 400	5,4%
90–94 år	3 516	131 577	462 700	4,8%
95– år	1 115	211 093	235 300	2,4%
Ensamboende 75 år och äldre			2 705 900	28,1%
Funktionshindrade med insatser enl LSS			2 723 500	28,3%
Personer (25–64 år) med låg inkomst			150 200	1,6%
Personer (25–64 år) med låg utbildning			121 500	1,3%
Personer med sjuk-/aktivitetsersättning			1 272 400	13,2%
Ensamstående män med långvarigt socialbidragsberoende			173 700	1,8%
Arbetslösa utan ersättning			190 700	2,0%
<b>Summa vuxna och äldre inkl. Funktionshinder</b>			<b>9 631 900</b>	<b>100%</b>

<b>Försörjningsstöd</b>	<b>980 000</b>
<b>Tillkommer/Avgår</b>	
Merkostnader för ekologiska livsmedel	12 300
Grundbelopp för nämndgemensamma kostnader med mera	30 600
Avgår förskola	-1 984 600
Avgår skola	-3 568 000
<b>Summa totalt SDN</b>	<b>18 479 700</b>

## Ekonomiska ramar för resursnämndsuppgifter, Tkr

	2018	SDN
<b>Barn och unga</b>		
Döv- och hörselverksamhet*	13 800	Västra Göteborg
Mottagning för unga män	800	Centrum
Sjukhusundervisning*	1 200	Örgryte-Härlanda
Svenska Balettskolan*	3 400	Norra Hisingen
Ungdomars fritid	4 400	Angered
Ungdomars fritid	4 400	Östra Göteborg
Ungdomars fritid	5 900	Majorna-Linné
Ungdomars fritid	5 200	Askim-Frölunda-Högsbo
Ungdomars fritid	5 500	Lundby
<b>Vuxna och äldre inklusive funktionshinder</b>		
Hospiceverksamhet	45 300	Askim-Frölunda-Högsbo
LSS; boende utanför Gbg	16 100	Askim-Frölunda-Högsbo
Mobilt fältteam	1 400	Centrum
Planering och samordning	5 300	Örgryte-Härlanda
Äldreboendeplanering	7 100	Örgryte-Härlanda
<b>Kultur och fritid</b>		
Bergums fritidslantgård	700	Angered
Blå stället	12 700	Angered
El Sistema samordningsresurs	420	Angered
Frölunda kulturhus och bibliotek	41 300	Askim-Frölunda-Högsbo
Kulturhus i Bergsjön**	-	Östra Göteborg
Kulturhus Lundby**	-	Lundby
Kulturhuset Käken	13 100	Örgryte-Härlanda
Regionbibliotek och Världslitteraturhus	7 000	Östra Göteborg
Regionbiblioteket Hisingen	9 100	Lundby
<b>Övrigt</b>		
Leader	410	Västra Göteborg
Stadsutveckling	2100	Lundby
<b>Summa resursnämndsuppgifter</b>	<b>206 630</b>	

\* Avdrag för andra halvåret 2018 har gjorts och tillförts de nya förskole- och skolnämnderna.

\*\* Kulturhuset i Bergsjön kommer vid färdigställandet att utgöra resursnämndsuppgift för Östra Göteborg samt Kulturhus Lundby kommer att utgöra resursnämndsuppgift för Lundby.

## Investeringsplan 2016–2019

<b>(indexuppräknade belopp till respektive års prisnivå)</b>	<b>Mnkr</b>
Idrotts- och föreningsnämnden	646
Fastighetsnämnden	1 005
Kretslopp och vattennämnden	2 029
Lokalnämnden	8 511
Park- och naturnämnden	324
Trafiknämnden	6 337
Kommunövergripande investeringsutrymme	600
<b>Totalt investeringsutrymme</b>	<b>19 452</b>

## Investeringsplan exploateringsinvesteringar 2016–2019

<b>(indexuppräknade belopp till respektive års prisnivå)</b>	<b>Mnkr</b>
<i>Lokala anläggningar på allmän plats, finansiering genom gatukostnadsersättning och markförsäljning</i>	
Fastighetsnämnden, inkomster	5 714
Fastighetsnämnden, utgifter	-4 243
<b>Summa lokala anläggningar</b>	<b>1 471</b>
<i>Övergripande anläggningar på allmän plats, finansiering Göteborgs Stad</i>	
Kretslopp och vattennämnden, utgifter	-369
Park- och naturnämnden, utgifter	-114
Trafiknämnden, utgifter	-570
<b>Summa övergripande anläggningar</b>	<b>-1 053</b>
<i>Totala inkomster</i>	<i>5 714</i>
<i>Totala utgifter</i>	<i>-5 296</i>

